

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2016

31.12.2016

SISÄLLYS

sivu

TOIMINTAKERTOMUS

Hallituksen toimintakertomus	1
------------------------------	---

TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖ

Emoyhtiön tuloslaskelma	13
Emoyhtiön tase	14
Emoyhtiön rahoituslaskelma	16
Tuloslaskelman liitetiedot	17
Taseen liitetiedot	20
Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	25
Tunnusluvut ja analyysit	26

KONSERNI

Konsernituloslaskelma	28
Konsernitase	29
Konsernin rahoituslaskelma	31
Konsernituloslaskelman liitetiedot	32
Konsernitaseen liitetiedot	34
Konsernin henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	36

LAATIMISPERIAATTEET JA HALLINTO

Riskit ja riskienhallinta	37
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	50
Tunnuslukujen laskentakaavat	52
Hallitus ja tilintarkastajat	55
Hallintoneuvosto	56
Allekirjoitukset	57

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2016

Vuonna 2016 Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva palasi asiakastyytyväisyydessä vakuutusalan kärkeen yksityisasiakkaiden EPSI-rating tutkimuksessa. Turvan vakuutusmaksutulo kasvoi toimintavuonna 3,1 prosenttia. Omistaja-asiakasalennuksia myönnettiin yli 10 miljoonaa euroa, ja tilikauden kokonaistulokseksi muodostui 6,5 miljoonaa euroa.

Emoyhtiön tilikauden 2016 ja kahden edellisen tilikauden avainluvut ovat seuraavat:

		2016	2015	2014
YHTIÖN KOKO				
Vakuutusmaksutulo	M€	110,9	107,6	101,6
Liikevaihto	M€	113,6	111,9	103,0
TOIMINNAN TEHOKKUUS				
Yhdistetty kulusuhde	%	97,0	100,9	98,2
Vahinkosuhde	%	70,9	78,3	76,4
Liikekulusuhde	%	26,1	22,7	21,7
TULOSKEHITYS				
Liikevoitto	M€	3,9	4,8	5,1
Liikevoittoprosentti	%	3,5	4,3	4,9
Kokonaistulos	M€	6,5	5,6	9,3
TASE JA ARVOSTUSERO				
Oma pääoma	M€	35,5	33,3	33,3
Tasoisuusmäärä	M€	28,8	28,0	23,8
Sijoitusten arvostusero	M€	22,5	20,0	19,2

Asiakaspalvelu ja toiminnan kehittäminen

Asiakkaat ja palvelukanavat

Turvan asiakkaiden määrä on kehittynyt pitkällä aikavälillä myönteisesti: vakuutusmaksutulo on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 7 prosenttia vuodessa. Vuoden 2016 lopussa kotitalousasiakkuuksia oli yhteensä 156.553 (150.379 vuotta aikaisemmin) ja yritysasiakkuuksia 4.618 (4.195). Lisäksi Turvan asiakkaiksi tuli vuonna 2016 kaksi uutta ammattiliittoa ja vuoden 2017 alussa kolme uutta ja kaksi fuusion kautta yhdistynyttä ammattiliittoa.

Turvassa palvelemme asiakkaita aina asiakkaan itse valitsemissa palvelukanavissa. Henkilökohtaisen kasvokkain tapahtuvan- ja puhelinpalvelun lisäksi asiakkailla on käytettävissään Turvan verkkopalvelu ja verkkokauppa. Vuonna 2016 paransimme asiakaspalvelun tavoitettavuutta mm. laajentamalla chat-palvelua ja pidentämällä sen aukioloaikoja. Jatkoimme edellisen vuoden tapaan myös toimistojen ilmeen yhdenmukaistamista.

Sähköinen asiointi suosio jatkoi kasvuaan vuonna 2016. Turvan kanssa solmittujen verkkopalvelusopimusten määrä kasvoi noin 26 prosenttia, ja vuoden lopussa 127.400 kotitaloutta oli kirjautunut palvelun käyttäjiksi. Paperittoman palvelun suosio lisääntyi yli 70 prosenttia, ja vuonna 2016 jo 51.800 asiakasta oli valinnut paperittoman palvelun. Myös yksityistalouksien e-laskuvaltuutusten ja yritysten verkkolaskuvaltuutusten määrät kasvoivat.

Lisätäksemme asiakasymmärrystämme käynnistimme huhtikuussa 2016 jatkuvan NPS (Net Promoter Score) asiakassuosittelumittauksen toimisto- ja puhelinkanavissa. Elokuussa mittausta laajennettiin myös korvauspalveluun. Turvan suositte-luindeksi oli vakuutuspalveluissa 71 ja korvauspalvelussa 68, joita voidaan pitää erinomaisina. Turvan asiakkaiden tyytyväisyydestä kertoo myös voitto henkilöasiakkaissa EPSI Rating Vakuutus 2016 -tutkimuksessa, jossa Turva ainoana yhtiönä paransi asiakastyytyväisyyttään: yksityisasiakkaiden asiakastyytyväisyys oli Turvassa tasolla 78,6 alan keskiarvon ollessa 75,9. Turva sai vakuutusalan parhaat arviot tutkimuksessa myös vuosina 2011, 2012, 2013 ja 2014.

Turvan omistaja-asiakkaat saavat alennusta koti-, henkilö- ja ajoneuvovakuutusmaksuistaan. Yksityishenkilöiden katkeamattoman omistaja-asiakassuhteen kesto- on perustuvat omistaja-asiakasalennukset myönnettiin Turvassa seuraavasti:

- yli vuoden jatkuneet omistaja-asiakkuudet - 5 %
- yli 5 vuotta jatkuneet omistaja-asiakkuudet -7 %
- yli 10 vuotta jatkuneet omistaja-asiakkuudet -10 %.

Perheen nuoret saavat vanhempiensa alennusedut muuttaessaan omaan kotiin. Vuonna 2016 Turvan myöntämien omistaja-asiakasalennusten määrä oli yli 10 miljoonaa euroa.

Turvan muita omistaja-asiakkaan etuja ovat mm. maksuton verkkopalvelu ja maksuton turvantarkistus, joka asiakkaan halutessa voidaan tehdä hänen kotonaan. Ajoneuvovahinkojen hätäpalvelupäivystys palvelee Turvan asiakkaita puhelimitse ympäri vuorokauden kaikkina viikonpäivinä. Vastaava päivystys palvelee Turvan asiakkaita myös matkavahingon sattuessa. Omaisuusvahinkojen hätäpalvelupäivystys palvelee omaisuuskorvausasioissa korvauspalveluiden aukioloaikojen ulkopuolella.

Lisäksi tarjoamme ammattiliittojen jäsenille monia asiakasetuja. Ammattiliittojen jäsenet saavat liittoalennuksen vapaaehtoisista vakuutuksistaan; vuonna 2016 liittoalennus oli 10 prosenttia. Ammattiliittojen jäsenille on Turvassa myös omia tuote- ja palveluetuja, esimerkiksi Liittokasko-vakuutus, kodinhoitoetu toipilasaikana, kotivakuutuksessa työttömien omavastuuetu sekä LähiTapiola Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön myöntämät Henkikulta- ja Parikulta-vakuutukset.

Organisaatio

Vuonna 2016 Turvan organisaatiota uudistettiin. Myynnin ja markkinoinnin toimintaa kehitettiin erityisesti Myynnin osalta. Myynnin organisaatiossa aloitti 1.2.2016 seitsemän myynti- ja palveluryhmää; yksikköön kuuluvat myös asiakaspalvelukeskus ja myynnin kehittämispalvelut.

Palvelujohtaja Satu Rinta-Jaskari nimitettiin johtoryhmän jäseneksi vastuualueena liiketoiminnan kehittäminen 1.10.2016 alkaen. Liiketoiminnan kehittämisen yksik-

köön kuuluvat asiakaskokemus, henkilöstöpalvelut, osaamisen tuki, tila- ja toimituspalvelut sekä ICT-palvelut. ICT-palvelut kuuluivat aikaisemmin Vakuutuksen ja korvauksen organisaatioon. Muutoksien jälkeen Turvan neljä liiketoimintayksikköä ovat Vakuutukset ja korvaukset, Myynti ja markkinointi, Talous sekä Liiketoiminnan kehittäminen.

Turvan organisaatio on toteuttanut hyvin asiakastyytyvyyteen liittyviä strategisia tavoitteita: kuulumme asiakaspalvelultamme vakuutusalan parhaisiin ja olemme kasvaneet erityisesti omassa kohderyhmässämme eli ammattiliittojen jäsenperheiden keskuudessa.

Kehityshankkeet

Vuoden 2016 alkupuolella Turvassa päätettiin luopua aikaisemmin suunnitellun vakuutusten ja korvausten hoitojärjestelmän Winsuren käyttöön otosta. Tämän jälkeen aloitettiin yhtiöryhmän mukana valmistautuminen uuteen järjestelmien uudistamiseen tähtäävään hankkeeseen.

Korvaustoiminnan automaatioprojekteja jatkettiin vuonna 2016. Tavoitteena oli automatisoida vahinkojen käsittelyä mm. korjaamo- ja hoitolaitoslaskujen osalta.

Liikennevakuutuslain uudistus 1.1.2017 edellytti muutoksia tuotteisiin ja palveluihin. Vuoden vaihteessa otettiin myyntiin uusi liikennevakuutustuote, jonka kysyntä alkuvuodesta 2017 on ollut suurta.

Vuonna 2016 henkilöasiakkaiden verkkopalvelun uudistaminen aloitettiin. Käytettävyys ja asiakaskokemus ovat merkittävässä roolissa uuden verkkopalvelun rakentamisessa. Uusista henkilöasiakkaan verkkopalveluista tulee skaalautuvat ja samalla myös täysin mobiilikäyttöiset. Palvelu julkaistaan asiakkaiden käyttöön vuonna 2017.

Toimintaympäristö

Vahinkovakuuttamisen kilpailuasetelmiin vaikuttavat finanssialan yhteenliittymät ja niiden kehittämät asiakasedut. Vakuutusalan digitaaliset palvelut yleistyvät, joka näkyi myös Turvan verkkopalveluiden suosion nousussa. Digitalisoituminen vaikuttaa myös paljon palveluiden rakenteisiin ja konsepteihin. Kilpailijat ohjaavat asiointia enenevässä määrin verkkoon.

Viime vuosina Euroopan taloutta ovat leimanneet matala kasvu ja hyvin matala korkotaso. Vuoden 2017 alkaessa Euroopan ja Suomen taloudessa on piristymisen merkkejä, mm. työttömyys on vähentynyt ja kasvuennusteita on korjattu ylöspäin. Talouden uskotaan kuitenkin kasvavan lähivuosina selvästi hitaammin kuin ennen vuoden 2008 finanssikriisiä. Korkojen ollessa historiallisen matalalla tasolla sijoitusten tuotto-odotukset tuleville vuosille ovat poikkeuksellisen matalat.

Riskit ja epävarmuustekijät

Finanssialan kilpailutilanne muuttuu edelleen nopeasti. Matalien sijoitustuottojen ympäristössä vakuutustoiminnan kannattavuuden vaatimukset kasvavat. Haas-

teenamme on ylläpitää korkeata palvelutasoa ja samanaikaisesti hallita liikekulujen kasvua ja kannattavuutta.

Vakuutusteknisen vastuuelan keskeisimmät riskit liittyvät vastuuelan määrittämiseen, vakuutus tuotteiden hinnoitteluun, inflaatioon, korkotason vaihteluun, jälleenvakuutukseen sekä eliniänodotteessa tapahtuviin muutoksiin. Lisäksi korvauskuluihin voi tulevina vuosina kohdistua yllättäviä sään ääri-ilmiöistä aiheutuvia vahinkoja. Vastuuelan laskuperusteissa pyritään turvaavuuteen ja jälleenvakuutus suojaa vakuutustoimintaa korvausmenon vaihtelulta.

Sijoitustoiminnan yleisiä markkinariskejä ovat mm. osake-, kiinteistö- ja korkoriskit. Osakemarkkinoiden korkea volatiliiteetti on todennäköistä vuoden 2017 aikana. Sijoitustoiminnan matalat tuotot ovat aikaisempaa todennäköisempiä myös siksi, ettei korkojen lasku voi enää juurikaan jatkua; matalat korot ja mahdollinen korkojen nousu voivat aiheuttaa käyvin arvoin laskettujen korkotuottojen jäämisen lähelle nollaa tai negatiiviseksi.

Turvan hallituksella on kokonaisvastuu yhtiön riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus vahvistaa riskienhallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintapolitiikan, taloudellisten riskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet, sijoitussuunnitelman, riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelman sekä oman riski- ja vakavaraisuusarvion (ORSA). Lisäksi hallitus valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista sekä seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Turvan riskienhallintaa käsitellään kokonaisuutena tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tulevaisuuden näkymät

Liikeideansa mukaisesti Turva keskittyy vakuuttamisessa palkansaajaperheisiin ja ammattiliittosektoriin sekä lisäksi valikoituihin pienyrityksiin ja yrittäjiin. Liikeidean mukaisella toiminnalla pyrimme kannattavaan kasvuun myös yleisen taloustilanteen ollessa haastava.

Turvan vakavaraisuuspääoma kasvoi 2000-luvulla yli nelinkertaiseksi vuoden 2015 loppuun mennessä. Turvan vahvistunut vakavaraisuus antaa hyvän lähtökohdan myös Solvenssi II -ympäristössä toimimiseen. Yhtiön vahva vakavaraisuus turvaa asiakaspalvelun, tuotteiden ja asiakasetujen kehittämisen myös tulevien vuosien aikana.

Tulevina vuosina Turvan vakuutuksen- ja korvauksenhoitojärjestelmät sekä myynnin järjestelmät uudistuvat. Myös prosessit uudistuvat järjestelmävaihdoksen myötä. Turvassa panostetaan edelleen merkittävästi asiakaspalveluun, korvaustoimintaan ja henkilöstön kehittämiseen. Nopea ja asiakkaiden odotukset ylittävä palvelu kaikissa asiakkaan valitsemissa kanavissa on yksi tärkeimpiä tavoitteitamme.

EMOYHTIÖN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

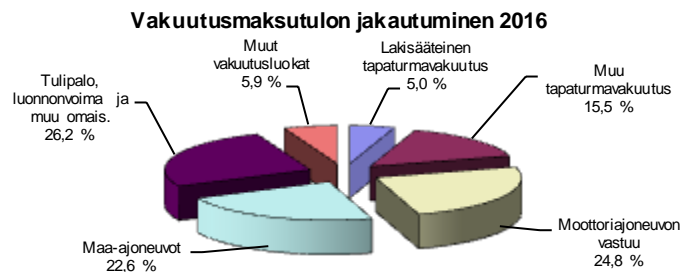
Vakuutustoiminta

Vakuutusten myynti ja vakuutusmaksutulo

Vuonna 2016 vahinkovakuutusten uusmyynti oli yhteensä 24,5 miljoonaa euroa (26,7 milj. euroa vuotta aikaisemmin). Myynnin ensisijaisena kohderyhmänä olivat palkansaajaperheet. Turva myy omien vahinkovakuutus tuotteidensa lisäksi Lähi-Tapiola-ryhmän henkivakuutus tuotteita ja Työeläkevakuutusyhtiö Elon eläkevakuutus tuotteita.

Vuonna 2016 Turvan vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo kasvoi 3,1 prosenttia. Vakuutusmaksutulon ensivakuutuksen osuus 110,8 miljoonaa euroa jakautui vakuutuslajeille seuraavasti:

	2016 Milj. €	2015 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	5,5	3,9	41,8
Muu tapaturmavakuutus	17,2	15,6	10,1
Moottoriajoneuvon vastuu	27,5	28,9	-5,0
Maa-ajoneuvot	25,1	25,4	-1,3
Tulipalo, luonnonvoima ja muu omais.	29,0	27,3	6,2
Muut vakuutusluokat	6,6	6,3	4,1
Yhteensä	110,8	107,4	3,2

Korvauskulut

Tuloslaskelman maksetut korvaukset vuonna 2016 olivat 74,1 miljoonaa euroa, jossa oli 14,1 % kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Vahinkosuhte vuonna 2016 oli 70,9 prosenttia (78,3 %, osamääräjälleenvakuutuksen suhteen vertailukelpoinen edellisen vuoden vahinkosuhte oli 71,4 %).

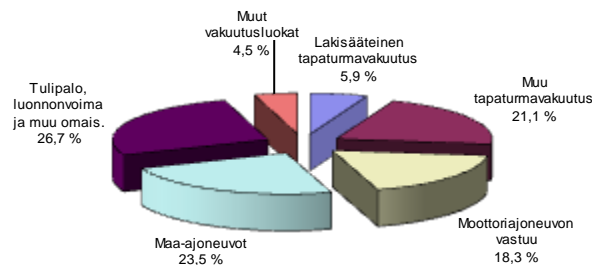
Vuonna 2016 eläkevarausten diskonttauskorkoa alennettiin 1,6 prosentista 1,4 prosenttiin; samalla käyttöön otettiin eläkevahinkojen korvausvastuun määrittämiseen uusi Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen toimesta yhtiöiden tietoon saattama referenssikuolevuusmalli (K2016). Nämä muutokset kasvattivat nettokorvausvastuuta yhteensä 0,8 miljoonaa euroa. Korvausvastuun muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen laskuperusteet tarkistettiin kaikissa vahinkovakuutusluokissa Solvenssi II –laskelmista saatujen tietojen perusteella: tämä pienensi nettokorvausvastuuta 5,6 miljoonaa euroa. Selvittelykuluvarausten peruste uudistettiin, joka vahvasti korvausvastuuta 3,3 miljoonaa euroa. Edellä mainitut muutokset yhteen laskettuna pienensivät nettokorvausvastuuta yh-

teensä 1,5 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen korvausvastuu sisältää kaikissa vakuutusluokissa riittävyttä turvaavan varmuuslisän. Ilman perustemuutoksia laskettu vahinkosuhte oli 72,5 prosenttia.

Ensivakuutuksen maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta jakaantuivat vakuutuslajeille seuraavasti:

	2016 Milj. €	2015 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	4,4	3,8	16,6
Muu tapaturmavakuutus	15,6	12,9	20,4
Moottoriajoneuvon vastuu	13,5	13,0	4,3
Maa-ajoneuvot	17,4	15,7	10,8
Tulipalo, luonnonvoima ja muu omais.	19,7	15,9	23,8
Muut vakuutusluokat	3,3	3,5	-4,2
Yhteensä	73,9	64,7	14,2

Maksettujen korvausten jakautuminen 2016

Jälleenvakuutus

Vuoden 2016 alussa Turvan osamääräjälleenvakuutukseen tehtiin rakennemuutos, jonka mukaan sopimuksen piiriin luettiin 1.1.2016 alkaen yhtiön kaikki korvauskulut, samalla sopimuksen palkkioprosentti muutettiin kiinteäksi. Tämä muutos mädalsi Turvan vahinkosuhdetta ja kasvatti liikekulusuhdetta aikaisempiin vuosiin verrattuna. Vuoden 2016 aikana jälleenvakuutuslujiaan ei tehty muita merkittäviä muutoksia.

Vuonna 2016 menevän jälleenvakuutuksen tulos oli jälleenvakuuttajan hyväksi yhteensä 1,5 miljoonaa euroa (edellisenä vuonna 3,4 milj. euroa Turvan hyväksi).

Liiketoiminnan kulut, vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde

Varsinaiset toiminnan kulut ennen toimintokohtaisia siirtoja ja jälleenvakuutuksen palkkioita olivat 37,4 miljoonaa euroa (36,7 milj. e), jossa kasvua oli 2,1 prosenttia. Toimintokohtaisen jaon ja jälleenvakuutuslalkkioiden jälkeen tuloslaskelman liikekulut olivat 16,5 miljoonaa euroa (13,7 milj. e). Tuloslaskelman liikekulusuhteeksi vuonna 2016 muodostui 26,1 % (22,7 %, osamääräjälleenvakuutuksen suhteen vertailukelpoinen edellisen vuoden liikekulusuhde oli 28,7 %).

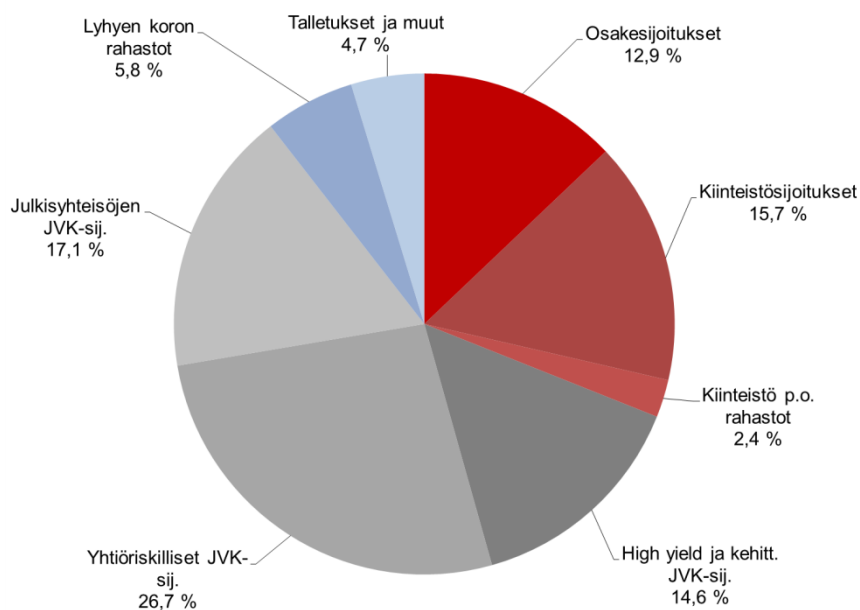
Vuoden 2016 yhdistetty kulusuhde oli 97,0 prosenttia (100,9 %). Näin vakuutustekniseksi katteeksi ennen tasoitusmäärän muutosta muodostui 1,9 miljoonaa euroa (-0,6 milj. e). Ilman korvausvastuun laskuperustemuutosten vaikutusta yhdistetty kulusuhde oli 98,7 prosenttia (95,3 %).

Sijoitustoiminta

Sijoitusten jakauma

Vuoden 2016 aikana varainhoitaja pienensi allokaation puitteissa osakesijoitusten osuutta, ja vuoden lopussa osakesijoituksia oli käyvin arvoin tarkasteltuna 12,9 prosenttia sijoituksista (14,7 %). Suorien kiinteistösijoitusten osuus oli 15,7 prosenttia (14,0 %) ja kiinteistöpääomarahastosijoitusten osuus oli 2,4 prosenttia sijoituksista (3,8 %). Syyskuussa 2016 valmistui Tampereelle Turvan uusi asuinkerrostalo Asunto Oy Tampereen Härmälänrannan Turva. Kerrostalo vuokrattiin asukkaille 1.10.2016 alkaen.

Vuoden 2016 lopussa High yield- ja kehittyvien markkinoiden korkosijoitusten osuus oli 14,6 prosenttia (12,1 %) sijoituksista ja muiden yhtiöriskillisten joukkolainasijoitusten osuus oli 26,7 prosenttia (29,3 %). Julkisyhteisöjen joukkolainasijoitusten osuus oli 17,1 prosenttia (16,3 %) ja lyhyen koron rahastoja oli 5,8 prosenttia (6,5 %). Talletusten ja pankkitilien osuus vuoden 2016 lopussa oli 4,7 prosenttia sijoituksista. Sijoitusten jakauma käyvin arvoin oli 31.12.2016 seuraava:

Sijoitustoiminnan nettotuotto

Käyvin arvoin tarkasteltuna sijoitusten nettotuotto vuonna 2016 oli 5,3 miljoonaa euroa (7,1 milj. e) ja sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli 2,7 prosenttia (3,8 %). Sijoitusomaisuuden nettotuotto ilman oman liiketoiminnan käytössä olevia kiinteistöjä oli 2,8 prosenttia (4,1 %).

Tilinpäätöksen mukaiset sijoitustoiminnan tuotot olivat 5,5 miljoonaa euroa (8,6 milj. e). Vuonna 2016 korkotuottojen pieneneminen jatkui edelleen, ja ne olivat yhteensä 1,3 miljoonaa euroa (1,7 milj. e). Vuokratuotot olivat 1,5 miljoonaa euroa (1,5 milj. e). Osinkotuotot olivat 0,4 miljoonaa euroa (0,3 milj. e), ja pääomarahastoista tuloutuneet voitot yhteensä 0,4 miljoonaa euroa. Tuottoihin sisältyi lisäksi myyntivoittoa 0,8 miljoonaa euroa (3,8 milj. e) ja palautuneita arvonalennuksia 0,7 miljoonaa euroa (0,4 milj. e).

Sijoitustoiminnan kulut olivat yhteensä 2,7 miljoonaa euroa (2,2 milj. e). Kuluihin sisältyi arvonalennuksia 0,2 miljoonaa euroa (0,5 milj. e) ja myyntitappioita 1,0 miljoonaa euroa (0,3 milj. e). Sijoitustoiminnan tuloslaskelman mukaisesti netto-tuotoksi vuonna 2016 muodostui 2,7 miljoonaa euroa (6,4 milj. e).

Sijoitustoiminnassa salkunhoito on ulkoistettu LähiTapiola Varainhoidolle kiinteistö-sijoituksia, pääomarahastoja ja pääosin talletuksia lukuun ottamatta.

Vakavaraisuus

Vuoden 2016 alussa suomalaisesta vakavaraisuuslainsäädännöstä siirryttiin yhteiseurooppalaiseen Solvenssi II-vakavaraisuuslaskentaan. Vuonna 2016 Solvenssi II -vakavaraisuus laskettiin ja raportoitiin Finanssivalvonnalle neljännesvuosittain.

Turva täyttää uuden lainsäädännön vakavaraisuuspääomavaatimuksen hyvin: oman varallisuuden suhde pääomavaatimukseen oli noin kaksinkertainen vuoden 2016 aikana. Solvenssi II:n mukainen vakavaraisuus tilanteessa 31.12.2016 ei sisälly tilinpäätökseen, ja siitä esitetään erillinen vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus kesäkuun 2017 aikana.

KONSERNI

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan konserniin kuului vuoden 2016 lopussa emoyhtiön lisäksi neljä kiinteistöosakeyhtiötä ja neljä asunto-osakeyhtiötä. Turvan konsernitiilinpäätöksen luvut eivät olennaisesti poikkea emoyhtiön tilinpäätöksen luvuis-ta.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva on LähiTapiola Keskinäisen Vakuutusyhtiön ty-täryhtiö.

VASTUULLISUUS

Vahinkovakuutusyhtiöillä on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä lakisääteisen ta-paturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen toteuttajana. Lisäksi vakuutusyhtiöt tarjoavat asiakkailleen vakuutustuotteita, jotka täydentävät yhteiskunnan tarjoamaa sosiaaliturvaa ja ammattiliittojen jäsenilleen tarjoamaa turvaa.

Turva on keskinäinen vakuutusyhtiö, jonka toiminnan tarkoitus on huolehtia omista-ja-asiakkaidensa taloudellisesta turvallisuudesta järjestämällä heille vahinko-, hen-ki- ja eläkevakuutusurva Turvan kautta. Turvan vahinkovakuutustuotteet suunnitel-laan asiakaslähtöisesti; tuotekehityksellä pyritään vastaamaan asiakkaiden tarpei-siin myös ympäristön muuttuessa.

Turvan vuorovaikutus sidosryhmien kanssa perustuu yhteiseen arvopohjaan ja his-toriaan pohjaavaan kumppanuuteen sekä sidosryhmien ja niiden jäsenten taloudel-lisen turvan toteuttamiseen. Turva tekee yhteistyötä ja käy jatkuvaa vuoropuhelua mm. laajoja kansalaispiirejä edustavien ammattijärjestöjen kanssa. Tämä konkreti-soituu Turvan hallinnossa ja päätöksenteossa, jossa sidosryhmät ovat edustettui-na.

Henkilöstön motivoituneisuus työssä sekä työhyvinvointi ovat Turvassa tärkeitä tavoitteita. Yhteistoiminta henkilöstöryhmien kanssa on laajaa ja työhyvinvointia seurataan mm. säännöllisillä tutkimuksilla. Turvan henkilöstöetuihin kuuluvat mm. lakisääteistä laajempi työterveyshuolto, liikunta- ja kulttuuriedut sekä vapaa-ajan ryhmävakuutus.

Turvalla on käytössä avainlipputunnus. Tunnus kertoo, että Turvan tuotteet ja palvelu ovat kotimaisia. Avainlipputunnuksen käyttöoikeuden myöntää Suomalaisen Työn Liiton alkuperämerkkitoimikunta. Vuonna 2016 Turva lähti yhtenä päätukijois- ta mukaan Suomalaisen Työn Liiton Made By Finland –hankkeeseen, joka liittyy Suomi 100 –juhlavuoteen. Hanke korostaa Suomessa tehdyn työn merkitystä nykyiselle hyvinvoinnille ja painottaa ennen kaikkea sitä, että myös tulevaisuus rakennetaan yhdessä työtä tekemällä. Vuoden 2016 marraskuussa Turva järjesti asiakkaina oleville ammattiliitoille suunnatun työn ja järjestäytymisen tulevaisuuteen katsoneen seminaarin.

Turvan sijoitusomaisuuden tehtävä on varmistaa Turvan vakuutuksenottajien, ta- kuupääoman omistajien ja korvauksensaajien taloudellisten oikeuksien toteutumi- nen. Sijoitustoiminnan strateginen painopiste on sijoitusten turvaavuudessa; sijoitustoiminnassa pyritään varmistamaan hyvä ja tasainen tuotto pääomariskejä vält- täen. Sijoitusomaisuudessa kotimaisten ja eurooppalaisten sijoituskohteiden osuus on korkea. Sijoituskohteet pyritään valitsemaan siten, että niiden eettiset arvot ovat linjassa Turvan arvojen ja toimintaperiaatteiden kanssa. Turvan varainhoitaja on allekirjoittanut YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet.

Taloudellinen kannattavuus keskinäisessä yhtiössä tarkoittaa yhtiön vakavarai- suuden ylläpitämistä ja omistajien tuotto- ja palveluodotusten täyttämistä. Riittävä vakavaraisuus varmistaa, että vakuutusyhtiö säilyttää toimintakykynsä ja selviytyy vastuistaan talouden suhdanteiden vaihtelusta riippumatta. Yhtiön vakavaraisuus ja onnistunut riskienhallinta mahdollistavat jatkossakin omistaja-asiakasetujen ke- hittämissä parempana palveluna sekä vakuutusturvaan ja vakuutusmaksuihin liitty- vinä asiakasetuina.

HENKILÖSTÖ

Henkilöstötyytyväisyys kuuluu Turvan strategian mukaisiin päämääriin. Tärkeitä painopistealueita vuonna 2016 olivat yrityskulttuurin, esimiestyön ja osaamisen kehittäminen.

Turva työnantajana on halunnut huolehtia työhyvinvoinnin toteutumisesta työpai- kalla sekä edistää yksilön aktiivisuutta oman hyvinvoinnin ylläpidossa. Henkilöstön kanssa yhteistyössä laaditussa työhyvinvointisuunnitelmassa vahvistetut toimenpi- teet toteutettiin pääsääntöisesti. Vuonna 2016 työsuojelussa ja työhyvinvoinnissa teemana oli ”Muutos mahdollisuutena”; myös positiivisen asiakaskokemuksen luo- mista painotettiin.

Uudet edustajat, asiakasneuvojat ja myyntipäälliköt osallistuivat Turvassa perehdy- tysohjelman mukaisiin vakuuttamisen koulutuksiin. Uudet työntekijät saivat koulu- tusta myös vakuutus sopimuslaista, vakuutusrikollisuudesta ja asiakasvalinnasta.

Myyntin organisaatio muuttui alkuvuonna 2016. Myyntiesimiehille, myyntipäälliköil- le ja edustajille järjestettiin myynnin tutkintokoulutus, joka jatkuu vielä vuonna

2017. Lisäksi myynnin esimiehille järjestettiin esimiestyöhön liittyvä tutkintokoulutus, joka jatkuu vuoden 2017 alkaessa.

Maaliskuussa 2016 Turvan koko henkilöstölle järjestettiin organisaatiokulttuurikysely, jonka tulokset käytiin läpi koko organisaatiossa. Kyselyn tulosten perusteella Turvan esimiehet saivat koulutusta valmentavaan esimiestyöhön. Loppuvuonna 2016 toteutettiin henkilöstölle vielä Tampereen yliopiston toimesta Työhyvinvoinnin tikkataulu –kysely.

Osaamisen ja oppimisen tukena jatkoi Osaamisen tuen organisaatio. Koko henkilökunnalle sekä edustajille tarkoitettuja Info-koulutuksia pidettiin ajankohtaisista vakuuttamisen ja korvaamisen aiheista sekä vuoden myyntiteemoista.

Palkitseminen

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä sekä henkilöstölle maksetut palkat ja palkkiot olivat vuonna 2016 ja kahtena edellisenä vuonna seuraavat:

	2016	2015	2014
keskimääräinen lukumäärä	282	272	250
palkat ja palkkiot (1000 e)	12 578	11 842	10 719

Toimitusjohtajalle ja hänen sijaiselleen maksetut palkat ja palkkiot sekä hallinnolle maksetut palkkiot on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Turvan koko henkilöstö on kannustavan palkkauksen piirissä. Palkkapolitiikan mukaan palkitsemisen perusteina ovat Turvassa:

1. peruspalkan osalta tehtävän vaativuus, joka perustuu joko TES:n vaativuusluokitteluun tai TES:n yläpuolisilla Hay-järjestelmään
2. henkilökohtaisen palkanosan osalta tehtävässä suoriutuminen mukaan lukien tehtävässä osoitettu osaaminen
3. tulospalkkioiden ja muiden palkkiojärjestelmien osalta tuloksien saavuttaminen eli palkkiotavoitteiden toteutuminen.

Turvan johtoryhmä päättää vuosittain yhtiön toiminnallisen tilanteen ja taloudellisen liikkumavaran perusteella henkilöstölle maksettavista tulospalkkioista.

Hallituksen palkitsemisvaliokuntaan kuuluvat hallituksen puheenjohtaja, hallituksen varapuheenjohtaja ja yksi hallituksen jäsen sekä toimitusjohtaja esittelijänä. Palkitsemisvaliokunnan jäsenet valitaan kalenterivuodeksi kerrallaan vuoden ensimmäisessä hallituksen kokouksessa. Palkitsemisvaliokunnan tehtävänä on valmistella päätösehdotus ja esitellä hallitukselle päätettäväksi seuraavat asiat:

- Turvan palkka- ja palkitsemispolitiikka
- toimitusjohtajan ja johtajien palkat ja edut, tulospalkkioperiaatteet, tulospalkkiorakenne sekä tulospalkkioiden toteutuminen.

Lisäksi palkitsemisvaliokunta seuraa Turvan palkka- ja palkitsemispolitiikan toteutumista.

Vuonna 2016 palkka- ja palkitsemispolitiikan mukaiset vuosipalkasta laskettavat tulospalkkiotasot olivat seuraavat:

- konttoritoimihenkilöt: maksimitaso 6 % vuosipalkasta
- vastuualueiden päälliköt: maksimitaso 10 % vuosipalkasta

- palvelujohtajat: maksimitaso 20 % vuosipalkasta
- johtajat: maksimitaso 30 % vuosipalkasta
- toimitusjohtaja ja myynnistä ja markkinoinnista vastaava johtaja: maksimitaso 40 % vuosipalkasta.

Vuonna 2016 henkilöstön tulospalkkio koostui Turvan asiakastytyväisyyttä, kokonaisasiakkuuksien osuuden kasvua ja kannattavuutta mittavien tunnuslukujen kehityksestä. Johdon tulospalkkio koostui vakuutustoiminnan kasvua ja kannattavuutta sekä yhtiön kokonaistulosta mittavien tunnuslukujen kehityksestä.

Kenttämiehille maksetaan paikallisen työehtosopimuksen mukaista myyntipalkkaa. Myynti- ja palveluesimiehillä on myyntitoiminnan luonteesta johtuen lisäksi oma kannustejärjestelmä. Myös asiakasneuvojilla on myyntiin sidottu kannustejärjestelmä. Lisäksi yhtiössä toteutetaan myyntikilpailuja, joiden tavoitteet ja palkinnot määritellään tuote- tai kampanjakohtaisesti.

YHTIÖN HALLINTO

Vakuutuksenottajat ja takuupääoman omistajat ovat Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan osakkaita eli omistajia. Osakkaat pääsevät yhtiökokouksessa vaikuttamaan Turvan päätöksentekoon, ja lisäksi asiakkailta on omistaja-asiakkuuteen perustuvia etuisuuksia. Turvan takuupääoman omistajia ovat muun muassa SAK, 16 ammattiliittoa, kaksi työväenyhteisöä, LähiTapiola-ryhmä ja Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo. Takuuosuuksien määrä on yhteensä 6.032 osuutta ja takuupääoman määrä yhteensä 10.145.096,81 euroa.

Vakuutuksenottajilla ja takuupääoman omistajilla on oikeus vaikuttaa ja käyttää päätösvaltaa yhtiökokouksessa, joka on ylin päätösvaltaa käyttävä elin. Yhtiökokous mm. vahvistaa tuloslaskelman ja taseen, päättää voiton tai tappion käyttämisestä, päättää vastuuvapaudesta hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle sekä valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajat. Varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa, yleensä toukokuussa. Kutsu yhtiökokoukseen julkaistaan hallituksen päättämässä sanomalehdissä.

Hallintoneuvoston tehtävänä on mm. valvoa Turvan hallintoa. Lisäksi hallintoneuvosto valitsee ja vapauttaa hallituksen jäsenet. Yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenistä on vuosittain erovuorossa kolmasosa tai sitä lähinnä vastaava määrä. Vuoden 2016 lopussa hallintoneuvoston jäsenmäärä oli 28. Hallintoneuvoston jäsenistä useat ovat ammattiliittojen edustajia. Hallintoneuvoston kokoonpano on esitetty tilinpäätöksen sivulla 58.

Hallituksen tehtävänä on huolehtia Turvan hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus mm. päättää Turvan strategiasta, toimintasuunnitelmista ja budjetista. Hallintoneuvosto valitsee hallitukseen kalenterivuodeksi kerrallaan 6-9 jäsentä. Hallituksen kokoonpano vuonna 2016 oli seuraava:

- Jari Eklund, yhtiöryhmän johtaja, Espoo
- Jarkko Eloranta, puheenjohtaja, Helsinki
- Anja Lahermaa, varatuomari, Helsinki
- Jukka Mattila, talousjohtaja, Helsinki
- Olli-Pekka Ruuskanen, tutkimusjohtaja, Tampere
- Jari Sundström, toimitusjohtaja, Helsinki
- Heikki Venho, sijoitusjohtaja, Helsinki

Hallituksen puheenjohtajana toimi Jarkko Eloranta ja varapuheenjohtajana Jari Sundström. Vuonna 2016 hallituksen palkitsemisvaliokuntaan kuuluivat Jarkko Eloranta, Jari Eklund ja Jari Sundström.

Turvan johtoryhmä valmistelee asioita hallituksen päätettäväksi ja valvoo päätösten toteutumista. Lisäksi johtoryhmä päättää työjärjestyksensä mukaisesti erikseen mainituista asioista. Vuonna 2016 johtoryhmään kuuluivat:

- Minna Metsälä, toimitusjohtaja
- Jussi Ilveskoski, johtaja, vakuutukset ja korvaukset, toimitusjohtajan sijainen
- Timo Laukas, johtaja, talous
- Pekka Runsas, johtaja, myynti ja markkinointi
- 1.10.2016 alkaen Satu Rinta-Jaskari, johtaja, liiketoiminnan kehittäminen.

Sisäinen valvonta on oleellinen osa Turvan liiketoimintayksiköiden operatiivista toimintaa. Jokainen esimies vastaa sisäisen valvonnan toteutumisesta vastuualueellaan. Lisäksi vastuullinen vakuutusmatemaatikko, aktuaaritoiminto, compliance-toiminto, riskienhallintatoiminto ja sisäinen tarkastus valvovat liiketoimintaa omalta osaltaan.

Turvalla on yhteensä 21 aluetoimikuntaa eri puolilla maata. Niissä on jäseniä yhteensä noin 190. Aluetoimikuntien jäsenet ovat asiakkaiden edustajia. Valtaosa heistä tulee ammattiyhdistyskentästä.

HALLITUKSEN VOITONJAKOEHDOTUS

Emoyhtiön tilikauden voitto oli 2.485.489,98 euroa. Tilikauden päättyessä emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat olivat 24.805.588,15 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökoukselle, että tilikauden voitosta maksetaan takuupääoman omistajille korkoa 4,6 prosenttia eli 466.674,47 euroa ja 100.000,00 euroa siirretään yhtiöjärjestyksen 4 §:ssä tarkoitettuun käyttörahastoon ja 1.918.815,51 euroa siirretään voittovarojen tilille omaan pääomaan.

TULOSLASKELMA

1.1. - 31.12.2016

1.1. - 31.12.2015

VAKUUTUSMAKSUTUOTOT

Vakuutusmaksutulo	110 925 521,05	107 556 522,36
Jälleenvakuuttajien osuus	-47 041 612,11	-44 627 423,40
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-851 630,00	-2 572 759,00
Jälleenvakuuttajien osuus		-120 168,00
Vakuutusmaksutuotot	<u>63 032 278,94</u>	<u>60 236 171,96</u>

KORVAUSKULUT

Maksetut korvaukset	-74 066 960,08	-64 911 682,02
Jälleenvakuuttajien osuus	37 440 918,93	24 825 949,46
Korvausvastuun muutos	-4 580 806,00	-15 636 668,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-3 493 554,00	8 583 517,00
Korvauskulut	<u>-44 700 401,15</u>	<u>-47 138 883,56</u>

LIIEKULUT

	-16 468 065,76	-13 656 296,27
--	----------------	----------------

VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA

	1 863 812,03	-559 007,87
--	--------------	-------------

TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOS

	-834 660,00	-4 237 001,00
--	-------------	---------------

VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS

	<u>1 029 152,03</u>	<u>-4 796 008,87</u>
--	---------------------	----------------------

SIJOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan tuotot	5 477 573,44	8 554 056,30
Sijoitustoiminnan kulut	-2 737 805,84	-2 191 044,82
Sijoitustoiminnan nettotuotto	<u>2 739 767,60</u>	<u>6 363 011,48</u>

MUUT TUOTOT JA KULUT

Muut tuotot	760 236,14	505 773,27
Muut kulut	-1 431 768,90	-1 511 174,87
Muut tuotot ja kulut	<u>-671 532,76</u>	<u>-1 005 401,60</u>

VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

	3 097 386,87	561 601,01
--	--------------	------------

TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Poistoeron muutos	0	185 187,97
-------------------	---	------------

TULOVEROT

Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-610 445,43	-150 809,38
Laskennalliset verot	-1 451,46	-933,38
Tuloverot	<u>-611 896,89</u>	<u>-151 742,76</u>

TILIKAUDEN VOITTO

2 485 489,98

595 046,22

TASE

31.12.2016

31.12.2015

VASTAAVAA

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet	411 513,58	524 557,15
Muut pitkävaikutteiset menot	1 280 640,82	1 895 175,00
Ennakkomaksut	41 088,34	342 910,00
Aineettomat hyödykkeet	<u>1 733 242,74</u>	<u>2 762 642,15</u>

SIJOITUKSET

Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt ja kiint.osakk.	27 225 941,25	22 503 724,73
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	101 616 532,44	95 475 149,32
Rahoitusmarkkinavälineet	37 804 599,42	44 318 758,33
Talletukset	2 700 000,00	6 200 000,00
Muut sijoitukset	<u>142 121 131,86</u>	<u>145 993 907,65</u>
Sijoitukset	<u>169 347 073,11</u>	<u>168 497 632,38</u>

SAAMISET

Ensivakuutustoiminnasta	24 325 546,25	24 304 909,91
Jälleenvakuutustoiminnasta	7 191 478,75	181 552,09
Muut saamiset	8 606 044,87	6 150 338,40
Laskennallinen verosaaminen	30 336,61	31 788,07
Saamiset	<u>40 153 406,48</u>	<u>30 668 588,47</u>

MUU OMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	980 975,64	990 175,79
Rahat ja pankkisaamiset	6 667 278,89	5 037 070,08
Muu omaisuus	173 934,23	173 934,23
Muu omaisuus	<u>7 822 188,76</u>	<u>6 201 180,10</u>

SIIRTOSAAMISET

Korot ja vuokrat	657 582,68	922 939,79
Muut siirtosaamiset	141 907,81	426 886,38
Siirtosaamiset	<u>799 490,49</u>	<u>1 349 826,17</u>

VASTAAVAA YHTEENSÄ

219 855 401,58

209 479 869,27

TASE

31.12.2016

31.12.2015

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Pohjarahasto	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma	10 145 096,81	10 145 096,81
Ylikurssirahasto	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot	225 000,00	175 000,00
Muut rahastot	219 217,60	219 217,60
Muut rahastot	444 217,60	394 217,60
Ed.tilikausien voitto	21 875 880,57	21 685 912,77
Tilikauden voitto	2 485 489,98	595 046,22
Oma pääoma	35 463 119,93	33 332 708,37

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu	41 721 868,00	40 870 238,00
Jälleenvakuuttajien osuus	0,00	0,00
Korvausvastuu	134 192 091,00	129 611 285,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-28 572 791,00	-32 066 345,00
Tasointusmäärä	28 838 530,00	28 003 870,00
Vakuutustekninen vastuuvelka	176 179 698,00	166 419 048,00

VELAT

Ensivakuutustoiminnasta	694 421,68	1 034 492,38
Jälleenvakuutustoiminnasta	711 421,16	987 322,00
Muut velat	4 346 887,86	4 914 802,64
Velat	5 752 730,70	6 936 617,02

SIIRTOVELAT

Henkilöstökulujaksotukset	2 281 292,45	2 737 846,18
Muut siirtovelat	178 560,50	53 649,70
Siirtovelat	2 459 852,95	2 791 495,88

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

219 855 401,58

209 479 869,27

RAHOITUSLASKELMA

31.12.2016

31.12.2015

Liiketoiminnan rahavirta

Voitto varsinaisesta toiminnasta/ voitto ennen satunnaisia eriä	3 097 386,87	561 601,01
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	9 760 650,00	13 983 079,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	-493 662,15	89 279,82
Suunnitelman mukaiset poistot	1 444 243,39	1 656 029,48
Muut oikaisut	18 250,12	-3 526 265,15
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	<u>13 826 868,23</u>	<u>12 763 724,16</u>
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liike- saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-8 934 482,33	-1 019 492,18
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	<u>-1 515 529,25</u>	<u>971 511,96</u>
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	<u>3 376 856,65</u>	<u>12 715 743,94</u>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	156 671,41	43 083,34
Maksetut välittömät verot	-610 445,43	-150 809,38
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	<u>2 923 082,63</u>	<u>12 608 017,90</u>

Liiketoiminnan rahavirta

2 923 082,63

12 608 017,90

Investointien rahavirta

Investoinnit sijoituksiin(pl.rahavarat)	-355 778,58	-12 720 459,59
Luovutustulot sijoituksista (pl.rahavarat)	-176 372,99	3 482 248,43
Aineettomien ja aineellisten hyödyk- keiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	<u>-405 643,83</u>	<u>-1 183 253,22</u>
Investointien rahavirta	<u><u>-937 795,40</u></u>	<u><u>-10 421 464,38</u></u>

Rahoituksen rahavirta

Muut rahastot vähennys	0,00	-175 000,00
Maksetut takuupääoman korot	-355 078,42	-355 078,42
Rahoituksen rahavirta	<u><u>-355 078,42</u></u>	<u><u>-530 078,42</u></u>

Rahavarojen muutos

1 630 208,81

1 656 475,10

Rahavarat tilikauden alussa	5 037 070,08	3 380 594,98
Rahavarat tilikauden lopussa	<u>6 667 278,89</u>	<u>5 037 070,08</u>
	1 630 208,81	1 656 475,10

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

1. VAKUUTUSMAKSUTULO

	31.12.2016	31.12.2015
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	110 836 131,88	107 438 631,46
Jälleenvakuutus	89 389,17	117 890,90
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	110 925 521,05	107 556 522,36

2. VAKUUTUSMAKSUTULOSTA VÄHENNETYT ERÄT

	31.12.2016	31.12.2015
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	423 438,44	422 667,70
Jakojärjestelmämaksut	4 084 591,05	3 687 220,44
Vakuutusmaksuvero	21 801 706,73	21 357 921,53
Palosuojelumaksu	255 948,56	240 605,05
Liikenneturvallisuusmaksu	320 379,23	284 533,94
Työsuojelumaksu	102 786,58	65 648,11
Yhteensä	26 988 850,59	26 058 596,77

3. KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN

	31.12.2016	31.12.2015
Maksetut korvaukset	7 636 552,47	6 905 779,44
Liikekulut	16 468 065,76	13 656 296,27
Muut kulut	1 386 052,41	1 060 290,80
Sijoitustoiminnan hoitokulut	318 204,95	332 626,35
Yhteensä	25 808 875,59	21 954 992,86

4. TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT

	31.12.2016	31.12.2015
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	3 885 100,86	4 979 490,65
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	37,06	699,60
Muut vakuutusten hankintamenot	10 839 842,43	10 123 219,22
Vakuutusten hoitokulut	7 786 579,54	7 781 266,47
Hallintokulut	5 571 905,56	5 489 312,33
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)	-11 615 399,69	-14 717 692,00
Yhteensä	16 468 065,76	13 656 296,27

5. VAHINKOVAKUUTUKSEN VAKUUTUSLUOKKARYHMÄKOHTAINEN TULOS

	Vakuutus- maksutulo ennen jv:n osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jv:n osuutta	Korvaus- kulut ennen jv:n osuutta	Liikekulut ennen jv:n palkkioita ja voitto-os.	Jälleen- vakuuttajien osuus	Vakuutustekninen kate ennen tas.määrän muutosta
Ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma						
2016	5 536 527,64	5 546 157,64	-8 164 858,31	-1 650 628,83	1 384 499,10	-2 884 830,40
2015	3 904 306,41	3 910 818,41	-4 563 895,32	-1 689 000,79	-631 299,26	-2 973 376,96
2014	4 931 453,65	4 895 186,65	-5 240 209,08	-1 368 192,35	463 785,53	-1 249 429,25
Muu tapaturma ja sairaus						
2016	17 167 613,60	16 349 335,60	-14 682 258,08	-4 835 102,10	1 081 680,85	-2 086 343,73
2015	15 590 630,96	15 415 921,96	-17 977 650,73	-4 784 144,15	1 551 851,30	-5 794 021,62
2014	12 379 029,91	11 867 945,91	-11 553 406,41	-4 650 008,53	796 314,25	-3 539 154,78
Moottorijoneuvon vastuu						
2016	27 461 420,53	28 059 304,53	-16 076 148,73	-5 710 409,31	-1 679 789,00	4 592 957,49
2015	28 893 790,78	28 354 278,78	-17 890 846,04	-5 834 613,38	3 063 334,88	7 692 154,24
2014	27 515 848,66	26 744 954,66	-18 944 486,11	-5 255 593,90	1 187 310,70	3 732 185,35
Maa-ajoneuvo						
2016	25 090 371,61	25 218 124,61	-17 027 295,68	-5 552 616,51	-530 860,37	2 107 352,05
2015	25 410 874,00	24 763 836,00	-16 029 660,42	-5 577 181,95	-482 224,58	2 674 769,05
2014	23 791 960,60	22 898 789,60	-15 682 527,16	-5 094 903,51	-232 667,26	1 888 691,67
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
2016	28 994 685,48	28 323 296,48	-18 772 014,65	-8 496 961,52	-1 343 284,70	-288 964,39
2015	27 313 142,83	26 354 741,83	-19 580 120,55	-8 670 360,31	-102 352,19	-1 998 091,22
2014	24 921 427,67	24 046 712,67	-15 815 473,58	-7 407 773,15	-1 088 800,21	-265 334,27
Muu ensivakuutus						
2016	6 585 513,02	6 488 283,02	-3 623 036,59	-1 788 990,15	-485 728,26	590 528,02
2015	6 325 886,48	6 064 845,48	-4 077 611,63	-1 770 732,63	-155 061,18	61 440,04
2014	7 933 087,21	7 578 012,21	-5 724 038,28	-1 312 718,38	41 089,53	582 345,08
Ensivakuutus yhteensä						
2016	110 836 131,88	109 984 501,88	-78 345 612,04	-28 034 708,42	-1 573 482,38	2 030 699,04
2015	107 438 631,46	104 864 442,46	-80 119 784,69	-28 326 033,21	3 244 248,97	-337 126,47
2014	101 472 807,70	98 031 601,70	-72 960 140,62	-25 089 189,82	1 167 032,54	1 149 303,80
Jälleenvakuutus						
2016	89 389,17	89 389,17	-302 154,04	-48 757,03	94 634,89	-166 887,01
2015	117 890,90	119 320,90	-428 565,33	-47 955,06	135 318,09	-221 881,40
2014	97 380,57	97 229,57	-217 420,41	-42 774,89	57 449,76	-105 515,97
Yhteensä						
2016	110 925 521,05	110 073 891,05	-78 647 766,08	-28 083 465,45	-1 478 847,49	1 863 812,03
2015	107 556 522,36	104 983 763,36	-80 548 350,02	-28 373 988,27	3 379 567,06	-559 007,87
2014	101 570 188,27	98 128 831,27	-73 177 561,03	-25 131 964,71	1 224 482,30	1 043 787,83
Tasotusmäärän muutos						
2016						-834 660,00
2015						-4 237 001,00
2014						-3 915 562,00
Vakuutustekninen kate						
2016						1 029 152,03
2015						-4 796 008,87
2014						-2 871 774,17

6. SIOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY

	31.12.2016	31.12.2015
SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Muut tuotot	1 545 396,44	1 463 944,72
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	705 058,04	871 246,24
Korkotuotot	1 395 828,80	1 826 582,31
Muut tuotot	310 455,33	220 461,94
	<u>2 411 342,17</u>	<u>2 918 290,49</u>
Yhteensä	<u>3 956 738,61</u>	<u>4 382 235,21</u>
Arvon alentumisten palautukset	682 599,59	414 386,83
Myyntivoitot	838 235,24	3 757 434,26
Yhteensä	<u><u>5 477 573,44</u></u>	<u><u>8 554 056,30</u></u>
SIJOITUSTOIMINNAN KULUT		
Kulut kiinteistösijoituksista		
Konserniyrityksille	1 333 736,56	1 321 817,98
Muille	43 852,20	47 291,02
	<u>1 377 588,76</u>	<u>1 369 109,00</u>
Kulut muista sijoituksista	12 990,05	22 848,31
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	143 681,36	20 235,03
Yhteensä	<u>1 534 260,17</u>	<u>1 412 192,34</u>
Arvon alentumiset	188 937,44	503 666,65
Myyntitappiot	1 014 608,23	275 185,83
Yhteensä	<u><u>2 737 805,84</u></u>	<u><u>2 191 044,82</u></u>
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO TULOSLASKELMASSA	2 739 767,60	6 363 011,48

TASEEN LIITETIEDOT

7. AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

	Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	Ennakkomaksut Aineettomat oikeudet	Kalusto ja muut ain. hyödykkeet	Ennakkomaksut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	9 083 433,13	342 910,00	3 095 692,09	0,00	12 522 035,22
Siirto Ennakkomaksuihin	0,00	0,00	0,00		0,00
Lisäykset	127 826,40	23 758,34	337 602,62	6 376,87	495 564,23
Vähennykset	-86 218,35	-59 798,00	-37 750,00	0,00	-183 766,35
Hankintameno 31.12.	9 125 041,18	306 870,34	3 395 544,71	6 376,87	12 833 833,10
Kertyneet poistot 1.1.	-6 663 700,98		-1 931 582,07	0,00	-8 595 283,05
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	71 568,21		9 437,50		81 005,71
Tilikauden poistot	-840 754,01	-265 782,00	-324 867,14		-1 431 403,15
-joista it-kertapoistot		-265 782,00			-265 782,00
Kertyneet poistot 31.12.	-7 432 886,78	-265 782,00	-2 247 011,71	0,00	-9 945 680,49
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 692 154,40	41 088,34	1 148 533,00	6 376,87	2 888 152,61

8. KIINTEISTÖSIJOITUSTEN ERITTELY

Kiinteistösijoitusten muutokset

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	20 999 858,93
Lisäykset	4 729 429,45
Vähennykset	-78 826,38
Hankintameno 31.12.	25 650 462,00
Kertyneet poistot 1.1.	-157 470,74
Tilikauden poistot	0,00
Kertyneet poistot 31.12.	-157 470,74
Arvon alentumiset 1.1.	-1 967 748,95
Palautukset	71 613,45
Arvon alentumiset 31.12.	-1 896 135,50
Arvonkorotukset 1.1.	3 629 085,49
Arvonkorotukset 31.12.	3 629 085,49
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	27 225 941,25

	31.12.2016	31.12.2015
9. OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET		
Jäljellä oleva hankintahinta	10 681 760,68	8 481 798,72
Kirjanpitoarvo	9 197 387,51	8 734 080,60
Käypä arvo	9 409 995,92	8 962 862,63

10. SIJOITUKSET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ

Kiinteistö Oy Turvarinne

Hankintameno 1.1.	6 795 652,64
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>6 795 652,64</u>

Osakeyhtiö Hämeenkatu 25

Hankintameno 1.1.	4 268 851,77
Arvonalentumiset 1.1.	-218 644,30
Arvonkorotukset 1.1.	2 894 792,53
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>6 945 000,00</u>

Kiinteistö Oy Hervannan Turva

Hankintameno 1.1.	21 876,77
Arvonkorotukset 1.1.	252 281,89
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>274 158,66</u>

Kiinteistö Oy Hervannan Kauppuri

Hankintameno 1.1.	837 988,94
Arvonkorotukset 1.1.	482 011,06
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>1 320 000,00</u>

As Oy Hervannan Lauri

Hankintameno 1.1.	1 282 817,58
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>1 282 817,58</u>

Kiinteistö Oy Jankan Liikekeskus

Hankintameno 1.1.	663 396,41
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>663 396,41</u>

As Oy Vierumäen Lomagolf

Hankintameno 1.1.	438 912,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>438 912,00</u>

As Oy Tampereen Härmälänrannan Turva

Hankintameno 1.1.	2 457 694,14
Lisäykset	3 825 379,61
Kirjanpitoarvo 31.12.	<u>6 283 073,75</u>

Kirjanpitoarvo 31.12. yhteensä

24 003 011,04

11. TYTÄRYHTIÖT

	Kotipaikka	Omistus- osuus
Oy Hämeenkatu 25	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Turvarinne	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Hervannan Turva	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Hervannan Kauppuri	Tampere	100,00 %
As Oy Hervannan Lauri	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Jankan Liikekeskus	Tampere	55,00 %
As Oy Vierumäen Lomagolf 1	Heinola	100,00 %
As Oy Tampereen Härmälänrannan Turva	Tampere	100,00 %

12. MUUT OSAKKEET JA OSUDET (>0,5 milj.eur)

	Osakk. lkm kpl	Kirjanpito- arvo
LähiTapiola Aasia-Tyynimeri A	151 030,83	1 708 852,47
LähiTapiola Eurooppa A	47 072,39	1 070 096,56
LähiTapiola Hyvinvointi A	73 256,95	1 889 503,44
LähiTapiola Infra A	56 816,79	750 396,09
LähiTapiola Japani A	161 456,42	1 350 998,72
LähiTapiola Kasvu A	101 724,50	1 333 147,86
LähiTapiola Kehittyvät Markkinat A	122 030,22	2 771 539,96
LähiTapiola Maailma 20 A	424 298,89	5 279 833,37
LähiTapiola Skandinavia A	86 043,70	870 562,39
LähiTapiola USA A	78 476,07	1 194 725,40
LähiTapiola High Yield A	213 893,70	4 039 877,83
LähiTapiola Kehittyvät Korkomarkkinat A	515 523,11	5 786 806,55
LähiTapiola Korkomaailma A	541 783,66	8 570 960,86
LähiTapiola Pitkäkorko A	258 057,99	4 577 880,73
LähiTapiola Pohjoinen Yrityskorko A	562 409,34	5 707 317,98
LähiTapiola Yrityskorko A	573 065,12	7 302 404,85
NN (L) GI Convertible Opp - I Cap EUR (hedged i)	62 752,65	7 999 999,80
Natixis Loomis Sayles Senior Loan Fund	5 281,16	6 863 000,00
Robeco Lux-o-rente I EUR	52 625,89	7 307 090,00
UBAM - Euro 10-40 Convertible Bond	49 183,59	5 846 617,55
LähiTapiola Lyhytkorko A	734 965,27	10 206 250,13
Winton Diversified Fund Lux-B Eur Oct 2016 series2	10 000,00	1 000 000,00
LähiTapiola KR III Ky		780 750,50
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky		2 000 000,00

13. AVOIMET SIJOITUSITOUUMUKSET

LähiTapiola KR III Ky	219 249,49
LähiTapiola KR IV Ky	154 332,73

14. SIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO

	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	216 862,33	59 391,59	272 000,00
Konserniyhtiöosakkeet	21 632 569,86	24 003 011,04	27 496 034,80
Muut kiinteistöosakkeet	3 753 958,01	3 163 538,62	3 379 938,62
	<u>25 603 390,20</u>	<u>27 225 941,25</u>	<u>31 147 973,42</u>
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	98 324 204,26	98 195 132,83	111 953 178,61
Rahoitusmarkkinavälineet	41 852 294,13	41 225 999,03	46 022 110,31
Talletukset	2 700 000,00	2 700 000,00	2 700 000,00
Sijoitukset 31.12.2016	<u>168 479 888,59</u>	<u>169 347 073,11</u>	<u>191 823 262,34</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellis- arvon ja hankintahinnan erotusta	<u>18 462,05</u>		
Kirjanpitoarvo sisältää Tuloutettuja arvonkorotuksia		<u>3 629 085,49</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>22 476 189,23</u>

15. OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA

	31.12.2016	31.12.2015
Pohjarahasto 31.12.	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma 31.12.	10 145 096,81	10 145 096,81
Ylikurssirahasto 31.12.	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot 1.1.	175 000,00	250 000,00
- tilikauden lisäys, siirto voittovaroista	50 000,00	100 000,00
- tilikauden vähennys	0,00	-175 000,00
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot 31.12.	<u>225 000,00</u>	<u>175 000,00</u>
Muut rahastot 31.12	219 217,60	219 217,60
Muut rahastot yhteensä 31.12	444 217,60	394 217,60
Ed.tilikausien voitto 1.1.	22 280 958,99	22 140 991,19
-Jaettu takuupääoman korko	-355 078,42	-355 078,42
-Siirretty käyttörahastoon	-50 000,00	-100 000,00
Tilikauden voitto	<u>2 485 489,98</u>	<u>595 046,22</u>
	<u>35 463 119,93</u>	<u>33 332 708,37</u>

VOITONJAKOKELPOISET VARAT:

Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot	225 000,00	175 000,00
Muut rahastot	219 217,60	219 217,60
Tilikauden voitto	2 485 489,98	595 046,22
+ Ed.tilikausien voitto	<u>21 875 880,57</u>	<u>21 685 912,77</u>
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	<u>24 805 588,15</u>	<u>22 675 176,59</u>

16. TASEeseen SISÄLTYMÄTTÖMÄT LEASINGVASTUUT

	31.12.2016
ALD Automotive	
- leasingautot	
Tilikaudella 2017 maksettava määrä	8 977,71
Myöhemmin maksettava määrä	0,00
	<u>8 977,71</u>
Tukirahoitus Oy	
- postimaksukoneet	
Tilikaudella 2017 maksettava määrä	23 908,84
Myöhemmin maksettava määrä	21 183,52
	<u>45 092,35</u>

17. MUUT VASTUUT

Turva kuuluu Lähitapiolan arvonalisäverovelvollisuusryhmään	
Kiinteistöinvestointien arvonalisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu	
10 v. Tarkistuskausi	
Yhtiö	0,00
Muut ryhmän yritykset	55 897 024,33
	<u>55 897 024,33</u>

HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

18. HENKILÖSTÖKULUT

	2016	2015
Palkat ja palkkiot	11 480 550,24	11 457 167,68
Eläkekulut, perusturva	2 120 339,37	2 094 457,62
Eläkekulut, vapaaehtoinen	214 901,64	38 353,67
Muut henkilösivukulut	705 027,84	614 154,71
Yhteensä	14 520 819,09	14 204 133,68

19. JOHDON PALKAT JA PALKKIOT

Toimitusjohtajat ja toimitusjohtajan sijaiset	383 509,00	376 750,57
Hallitukselle suoritettut palkat ja palkkiot	49 600,00	51 050,00
Hallintoneuvostolle suoritettut palkat ja palkkiot	25 350,00	22 230,00

HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ TILIKAUDEN AIKANA

	2016	2015
Konttorihenkilöstö	264	251
Myyntihenkilöstö	17	20
Kiinteistöhenkilöstö	1	1
	282	272

20. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2016	2015
Tilintarkastuspalkkiot	31 831,10	31 124,00
Veroneuvonta	6 964,15	0,00

21. TUNNUSLUVUT JA ANALYYSIT

	2016	2015	2014	2013	2012
Vakuutusmaksutulo (ennen jv-osuutta), €	110 925 521	107 556 522	101 570 188	90 548 668	84 085 712
Vahinkosuhte (prosentteina)	70,9	78,3	76,4	74,3	79,6
Korvauskulut ilman perustekorkokulua (+/-), €	44 205 776	46 560 669	42 525 077	36 976 192	37 150 912
Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua (prosentteina)	70,1	77,3	75,3	73,0	77,7
Liikekulusuhde (prosentteina)	26,1	22,7	21,7	21,4	24,5
Yhdistetty kulusuhde (prosentteina)	97,0	100,9	98,2	95,7	104,1
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua (prosentteina)	96,3	100,0	97,0	94,4	102,2
Liikevoitto (+) tai tappio (-), €	3 932 047	4 798 602	5 068 764	6 789 529	3 411 075
Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos *) (+/-), €	2 519 827	786 815	4 249 286	-61 208	6 112 005
Kokonaistulos, (+/-) €	6 451 874	5 585 417	9 318 050	6 728 322	9 523 080
Korkokulut ja muut rahoituskulut (+), €	143 681	20 235	17 839	17 615	82 170
Perustekorkokulu (+), €	494 625	578 215	635 414	651 787	903 664
Kokonaispääoman tuotto ilman sij.sid.vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin)	3,0	2,8	4,9	4,0	6,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto-% käyvin arvoin sitoutuneelle pääomalle (+/-)	2,7	3,8	5,3	3,3	8,1
Tasoisuusmäärä, €	28 838 530	28 003 870	23 766 869	19 851 307	14 897 558
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	282	272	250	241	241

Tulosanalyysi

	2016	2015	2014	2013	2012
	€	€	€	€	€
Vakuutusmaksutuotot (+/-)	63 032 279	60 236 172	56 466 056	50 644 560	47 796 364
Korvauskulut (-/+)	-44 700 401	-47 138 884	-43 160 491	-37 627 979	-38 054 575
Liikekulut (-)	-16 468 066	-13 656 296	-12 261 778	-10 833 517	-11 720 630
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut (+/-)	0	0	0	0	0
Vakuutustekninen kate ennen tasoisuusmäärän muutosta (+/-)	1 863 812	-559 008	1 043 788	2 183 064	-1 978 841
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut, arvonkorotukset ja niiden oikaisut sekä arvonmuutokset (+/-)	2 739 768	6 363 011	4 757 495	5 295 536	5 268 790
Muut tuotot ja kulut (+/-)	-671 533	-1 005 402	-732 519	-689 071	121 127
Osuus osakkuusyritysten voitosta (+) tai tappiosta (-)	0	0	0	0	0
Liikevoitto (+) tai tappio (-)	3 932 047	4 798 602	5 068 764	6 789 529	3 411 075
Tasoisuusmäärän muutos (-/+)	-834 660	-4 237 001	-3 915 562	-4 953 749	-995 230
Voitto (+) tai tappio (-) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	3 097 387	561 601	1 153 202	1 835 780	2 415 845
Tilinpäätössiirrot		185 188	99 252	-1 050	-19 858
Tuloverot ja muut välittömät verot (-/+)	-611 897	-151 743	-319 796	-443 192	-694 789
Tilikauden voitto (+) tai tappio (-)	2 485 490	595 046	932 658	1 391 538	1 701 198

22. Sijoitusjakauma (käyvin arvoin)

	Perusjakauma				Riskijakauma		
	31.12.2016		31.12.2015		31.12.2016		31.12.2015
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	131 250	66	128 253	66	131 250	66	66
Lainasaamiset ¹⁾	0	0	0	0	0	0	0
Joukkovelkakirjalainat	111 341	56	104 810	54	111 341	56	54
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	19 909	10	23 443	12	19 909	10	12
Osakesijoitukset yhteensä	30 871	16	32 463	17	30 871	16	17
Noteeratut osakkeet ³⁾	27 219	14	28 222	15	27 219	14	15
Pääomasijoitukset ⁴⁾	562	0	1 138	1	562	0	1
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	3 090	2	3 103	2	3 090	2	2
Kiinteistösijoitukset yhteensä	35 993	18	33 613	17	35 993	18	17
Suorat kiinteistösijoitukset	31 148	16	26 442	14	31 148	16	14
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	4 845	2	7 171	4	4 845	2	4
Muut sijoitukset	1 001	1	0	0	1 001	1	0
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	0	0	0	0	0	0	0
Hyödykesijoitukset	0	0	0	0	0	0	0
Muut sijoitukset ⁷⁾	1 001	1	0	0	1 001	1	0
Sijoitukset yhteensä	199 116	100	194 329	100	199 116	100	100
Johdannaisten vaikutus ⁸⁾	0	0	0	0	0	0	0
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	199 116	100	194 329	100	199 116	100	100
Jvk-salkun modifioitu duraatio	3,29						

- Sisältää kertyneet korot
 - Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat
 - Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle
 - Sisältää pääomarahastot
 - Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt
 - Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta
 - Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin
 - Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/-.
- Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

23. Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Sijoitustoiminnan nettotuotot markkina-arvo ⁸⁾	Sitoutunut pääoma ⁹⁾		Tuotto % sitoutuneelle pääomalle	Tuotto % sitoutuneelle pääomalle				
		31.12.2016	31.12.2015		31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012		
	milj. euroa	milj. euroa	%	%	%	%	%		
Korkosijoitukset yhteensä	4,4	136,2	3,3	0,5	4,6	1,6	7,9		
Lainasaamiset ¹⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Joukkovelkakirjalainat	4,2	106,1	4,0	0,5	5,3	1,6	8,9		
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	0,2	30,1	0,6	0,5	0,9	1,8	2,6		
Osakesijoitukset yhteensä	0,3	26,2	1,2	25,6	9,0	10,9	15,9		
Noteeratut osakkeet ³⁾	0,1	22,3	0,5	14,2	10,0	11,4	13,2		
Pääomasijoitukset ⁴⁾	0,0	0,8	-4,0	133,6	-12,0	5,6	16,9		
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	0,2	3,0	7,7	143,2	2,0	4,3	85,7		
Kiinteistösijoitukset yhteensä	1,0	34,5	2,9	3,5	5,4	3,0	3,6		
Suorat kiinteistösijoitukset	0,6	28,9	2,1	2,6	6,5	3,0	2,8		
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	0,4	5,6	6,9	6,8	1,6	3,4	7,3		
Muut sijoitukset	0,0	0,2	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0		
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Muut sijoitukset ⁷⁾	0,0	0,2	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0		
Sijoitukset yhteensä	5,7	197,1	2,9	4,0	5,5	3,6	8,2		
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-0,4								
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	5,3	197,1	2,7	3,8	5,3	3,3	8,1		

- Sisältää kertyneet korot
- Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat
- Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle
- Sisältää pääomarahastot
- Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt
- Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta
- Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin
- Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat
Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta
- Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2016	1.1. - 31.12.2015
VAKUUTUSMAKSUTUOTOT		
Vakuutusmaksutulo	110 897 887,38	107 508 862,28
Jälleenvakuuttajien osuus	-47 041 612,11	-44 627 423,40
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-851 630,00	-2 572 759,00
Jälleenvakuuttajien osuus	0,00	-120 168,00
Vakuutusmaksutuotot	<u>63 004 645,27</u>	<u>60 188 511,88</u>
KORVAUSKULUT		
Maksetut korvaukset	-74 056 067,55	-64 911 682,02
Jälleenvakuuttajien osuus	37 440 918,93	24 825 949,46
Korvausvastuun osuus	-4 580 806,00	-15 636 668,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-3 493 554,00	8 583 517,00
Korvauskulut	<u>-44 689 508,62</u>	<u>-47 138 883,56</u>
LIIKEKULUT	<u>-16 468 065,76</u>	<u>-13 656 296,27</u>
VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA	1 847 070,89	-606 667,95
TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOS	-834 660,00	-4 237 001,00
VAKUUTUSTEKNINEN KATE	<u>1 012 410,89</u>	<u>-4 843 668,95</u>
SIJOITUSTOIMINTA		
Sijoitustoiminnan tuotot	5 542 601,73	8 621 990,21
Sijoitustoiminnan kulut	-3 550 677,74	-2 560 960,66
Sijoitustoiminnan nettotuotto	<u>1 991 923,99</u>	<u>6 061 029,55</u>
MUUT TUOTOT JA KULUT		
Muut tuotot	760 236,14	505 773,27
Muut kulut	-1 431 866,21	-1 511 174,87
Muut tuotot ja kulut	<u>-671 630,07</u>	<u>-1 005 401,60</u>
VOITTO ENNEN VEROJA	2 332 704,81	211 959,00
TULOVEROT		
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-610 445,43	-150 809,38
Laskenn.verovelan muutos	-1 048,46	38 815,41
Tuloverot	<u>-611 493,89</u>	<u>-111 993,97</u>
VÄHEMMISTÖOSUUDET	<u>1 720,78</u>	<u>1 457,25</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>1 722 931,70</u></u>	<u><u>101 422,28</u></u>

KONSERNITASE

31.12.2016

31.12.2015

VASTAAVAA

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet	412 708,10	525 751,67
Muut pitkävaikutteiset menot	1 280 640,82	1 895 175,00
Ennakkomaksut	41 088,34	342 910,00
Aineettomat hyödykkeet	<u>1 734 437,26</u>	<u>2 763 836,67</u>

SIJOITUKSET

Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt ja kiint.osakk.	23 032 356,59	19 054 037,53
Kiinteistösijoitukset	<u>23 032 356,59</u>	<u>19 054 037,53</u>
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	101 616 532,44	95 475 149,32
Rahoitusmarkkinavälineet	37 804 599,42	44 318 758,33
Talletukset	2 700 000,00	6 200 000,00
Muut sijoitukset	<u>142 121 131,86</u>	<u>145 993 907,65</u>
Sijoitukset	<u>165 153 488,45</u>	<u>165 047 945,18</u>

SAAMISET

Ensivakuutustoiminnasta	24 325 546,25	24 304 909,91
Jälleenvakuutustoiminnasta	7 191 478,75	181 552,09
Muut saamiset	8 606 044,87	6 150 338,40
Laskennallinen verosaaminen	30 336,61	31 788,07
Saamiset	<u>40 153 406,48</u>	<u>30 668 588,47</u>

MUU OMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	980 975,64	990 175,79
Aineelliset hyödykkeet	<u>980 975,64</u>	<u>990 175,79</u>
Rahat ja pankkisaamiset	6 873 236,75	5 254 455,67
Muu omaisuus	173 934,23	173 934,23
Muu omaisuus	<u>8 028 146,62</u>	<u>6 418 565,69</u>

SIIRTOSAAMISET

Korot ja vuokrat	657 582,68	922 939,79
Muut siirtosaamiset	157 306,07	439 492,50
Siirtosaamiset	<u>814 888,75</u>	<u>1 362 432,29</u>

VASTAAVAA YHTEENSÄ

215 884 367,56

206 261 368,30

KONSERNITASE

31.12.2015

31.12.2015

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Pohjarahasto	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma	10 145 096,81	10 145 096,81
Ylikurssirahasto	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot	225 000,00	175 000,00
Muut rahastot	219 217,60	219 217,60
Muut rahastot	444 217,60	394 217,60
Ed.tilikausien voitto	18 021 707,41	18 325 363,55
Tilikauden voitto	1 722 931,70	101 422,28
Oma pääoma	30 846 388,49	29 478 535,21

VÄHEMMISTÖOSUUS

526 301,32

528 022,10

VAKUUTUSTEKINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu	41 721 868,00	40 870 238,00
Jälleenvakuuttajien osuus	0,00	0,00
Korvausvastuu	134 192 091,00	129 611 285,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-28 572 791,00	-32 066 345,00
Tasoitusbäärä	28 838 530,00	28 003 870,00
Vakuutustekninen vastuovelka	176 179 698,00	166 419 048,00

VELAT

Ensivakuutustoiminnasta	694 421,68	1 034 492,38
Jälleenvakuutustoiminnasta	711 421,16	987 322,00
Muut velat	4 346 887,86	4 914 802,64
Laskennallinen verovelka	43 174,20	43 577,20
Velat	5 795 904,90	6 980 194,22

SIIRTOVELAT

Henkilöstökulujaksotukset	2 281 292,45	2 737 846,18
Muut siirtovelat	254 782,40	117 722,59
Siirtovelat	2 536 074,85	2 855 568,77

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

215 884 367,56

206 261 368,30

KONSERNI RAHOITUSLASKELMA

31.12.2016

31.12.2015

Liiketoiminnan rahavirta

Voitto varsinaisesta toiminnasta/ voitto ennen satunnaisia eriä	2 332 704,81	211 959,00
Oikaisut		
Vakuutustekninen vastuuvelan muutos	9 760 650,00	13 983 079,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	-493 662,15	89 279,82
Suunnitelman mukaiset poistot	2 247 194,85	2 138 327,05
Muut oikaisut	19 701,58	-3 525 331,77
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	<u>13 866 589,09</u>	<u>12 897 313,10</u>
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liike- saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-8 937 274,47	-1 021 306,70
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	<u>-1 503 783,24</u>	<u>931 737,90</u>
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	<u>3 425 531,38</u>	<u>12 807 744,30</u>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	156 671,41	43 083,34
Maksetut välittömät verot	-611 493,89	-111 993,97
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	<u>2 970 708,90</u>	<u>12 738 833,67</u>

Liiketoiminnan rahavirta

2 970 708,90

12 738 833,67

Investointien rahavirta

Investoinnit sijoituksiin(pl.rahavarat)	388 118,88	-12 235 662,02
Luovutustulot sijoituksista (pl.rahavarat)	-176 372,99	3 482 248,43
Aineettomien ja aineellisten hyödyk- keiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	<u>-1 208 595,29</u>	<u>-1 665 550,79</u>

Investointien rahavirta

-996 849,40

-10 418 964,38

Rahoituksen rahavirta

Muut rahastot vähennys	0,00	-175 000,00
Maksetut takuupääoman korot	-355 078,42	-355 078,42

Rahoituksen rahavirta

-355 078,42

-530 078,42

Rahavarojen muutos

1 618 781,08

1 789 790,87

Rahavarat tilikauden alussa	5 254 455,67	3 464 664,80
Rahavarat tilikauden lopussa	6 873 236,75	5 254 455,67

Rahavarojen muutos

1 618 781,08

1 789 790,87

KONSERNITULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

24. VAKUUTUSMAKSUTULO

	31.12.2016	31.12.2015
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	110 808 498,21	107 390 971,38
Jälleenvakuutus	89 389,17	117 890,90
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	<u>110 897 887,38</u>	<u>107 508 862,28</u>

25. VAKUUTUSMAKSUTULOSTA VÄHENNETYT ERÄT

	31.12.2016	31.12.2015
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	423 438,44	422 667,70
Jakojärjestelmämaksut	4 084 591,05	3 687 220,44
Vakuutusmaksuvero	21 801 706,73	21 357 921,53
Palosuojelumaksu	255 948,56	240 605,05
Liikenneturvallisuusmaksu	320 379,23	284 533,94
Työturvallisuusmaksu	102 786,58	65 648,11
	<u>26 988 850,59</u>	<u>26 058 596,77</u>

26. KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN

	31.12.2016	31.12.2015
Maksetut korvaukset	7 636 552,47	6 905 779,44
Liikekulut	16 468 065,76	13 656 296,27
Muut kulut	1 386 052,41	1 060 290,80
Sijoitustoiminnan hoitokulut	318 204,95	332 626,35
Yhteensä	<u>25 808 875,59</u>	<u>21 954 992,86</u>

27. TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT

	31.12.2016	31.12.2015
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	3 885 100,86	4 979 490,65
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	37,06	699,60
Muut vakuutusten hankintamenot	10 839 842,43	10 123 219,22
Vakuutusten hoitokulut	7 786 579,54	7 781 266,47
Hallintokulut	5 571 905,56	5 489 312,33
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)	-11 615 399,69	-14 717 692,00
Yhteensä	<u>16 468 065,76</u>	<u>13 656 296,27</u>

28. SIOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY

KONSERNI

	31.12.2016	31.12.2015
SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Muut tuotot	1 610 424,73	1 531 878,63
	<u>1 610 424,73</u>	<u>1 531 878,63</u>
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	705 058,04	871 246,24
Korkotuotot	1 395 828,80	1 826 582,31
Muut tuotot	310 455,33	220 461,94
	<u>2 411 342,17</u>	<u>2 918 290,49</u>
Arvon alentumisten palautukset	682 599,59	414 386,83
Myyntivoitot	838 235,24	3 757 434,26
Yhteensä	<u>5 542 601,73</u>	<u>8 621 990,21</u>
SIJOITUSTOIMINNAN KULUT		
Kulut kiinteistösijoituksista	1 395 679,20	1 263 048,15
Kulut muista sijoituksista	12 990,05	22 848,31
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	143 681,36	20 235,03
	<u>1 552 350,61</u>	<u>1 306 131,49</u>
Arvon alennukset	188 937,44	503 666,65
Rakennusten suunnitelmapoistot	794 781,46	475 976,69
Myyntitappiot	1 014 608,23	275 185,83
Yhteensä	<u>3 550 677,74</u>	<u>2 560 960,66</u>
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO TULOSLASKELMASSA	<u>1 991 923,99</u>	<u>6 061 029,55</u>

KONSERNITASEEN LIITETIEDOT

29. AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

	Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	Ennakkomaksut aineettomat oikeudet	Kalusto	Ennakkomaksut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	9 084 627,65	342 910,00	3 095 692,09	0,00	12 523 229,74
Lisäykset	127 826,40	23 758,34	337 602,62	6 376,87	495 564,23
Vähennykset	-86 218,35	-59 798,00	-37 750,00	0,00	-183 766,35
Hankintameno 31.12.	9 126 235,70	306 870,34	3 395 544,71	6 376,87	12 835 027,62
Kertyneet poistot 1.1.	-6 663 700,98	0,00	-1 931 582,07	0,00	-8 595 283,05
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	71 568,21	0,00	9 437,50		81 005,71
Tilikauden poistot	-840 754,01	-265 782,00	-324 867,14		-1 431 403,15
- joista it-kertapoistot		-265 782,00			
Kertyneet poistot 31.12.	-7 432 886,78	-265 782,00	-2 247 011,71	0,00	-9 945 680,49
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 693 348,92	41 088,34	1 148 533,00	6 376,87	2 889 347,13

30. KIINTEISTÖSIJOITUSTEN ERITTELY

Kiinteistösijoitusten muutokset

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	25 916 394,31
lisäykset	4 860 096,90
vähennykset	-78 826,38
Hankintameno 31.12.	30 697 664,83
Kertyneet poistot 1.1.	-10 516 670,46
Tilikauden poistot	-802 951,46
Kertyneet poistot 31.12.	-11 319 621,92
Arvonkorotukset 1.1.	3 654 313,68
Arvonkorotukset 31.12.	3 654 313,68
Kirjanpitoarvo 31.12.	23 032 356,59

**31. OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA
KONSERNI**

	31.12.2016	31.12.2015
Pohjarahasto 31.12.	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma 31.12.	10 145 096,81	10 145 096,81
Ylikurssirahasto 31.12.	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot		
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot 1.1.	175 000,00	250 000,00
- tilikauden lisäys, siirto voittovaroista	50 000,00	100 000,00
- tilikauden vähennys	0,00	-175 000,00
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot 31.12.	<u>225 000,00</u>	<u>175 000,00</u>
Muut rahastot 31.12	219 217,60	219 217,60
Muut rahastot yhteensä 31.12	444 217,60	394 217,60
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	18 426 785,83	18 780 441,97
- Jaettu takuupääoman korko	-355 078,42	-355 078,42
- Siirretty käyttörahastoon	-50 000,00	-100 000,00
	<u>18 021 707,41</u>	<u>18 325 363,55</u>
Tilikauden voitto	1 722 931,70	101 422,28
	<u>19 744 639,11</u>	<u>18 426 785,83</u>
	<u>30 846 388,49</u>	<u>29 478 535,21</u>

VÄHEMMISTÖOSUUS

Vähemmistöosuus 1.1.	528 022,10	529 479,35
- tilikauden muutos	-1 720,78	-1 457,25
Vähemmistöosuus 31.12.	<u>526 301,32</u>	<u>528 022,10</u>

32. TASEeseen SISÄLTYMÄTTÖMÄT LEASINGVASTUUT

31.12.2016

ALD Automotive		
- leasingautot		
Tilikaudella 2017 maksettava määrä	8 977,71	
Myöhemmin maksettava määrä	0,00	
	<u>8 977,71</u>	
Tukirahoitus Oy		
- postimaksukoneet		
Tilikaudella 2017 maksettava määrä	23 908,84	
Myöhemmin maksettava määrä	21 183,52	
	<u>45 092,36</u>	

33. MUUT VASTUUT

Turva kuuluu Lähitapiolan arvonlisäverovelvollisuusryhmään		
Kiinteistöinvestointien arvonlisäverolain 120§:n mukainen tarkistusvastuu		
10 v. Tarkistuskausi		
Yhtiö	0,00	
Muut ryhmän yritykset	55 897 024,33	
	<u>55 897 024,33</u>	

KONSERNIN HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

34. HENKILÖSTÖKULUT

	2016	2015
Palkat ja palkkiot	11 480 550,24	11 457 167,68
Eläkekulut, perusturva	2 120 339,37	2 094 457,62
Eläkekulut, vapaaehtoinen	214 901,64	38 353,67
Muut henkilösivukulut	705 027,84	614 154,71
Yhteensä	14 520 819,09	14 204 133,68

35. JOHDON PALKAT JA PALKKIOT

Toimitusjohtajat ja toimitusjohtajan sijaiset	383 509,00	376 750,57
Hallitukselle suoritettut palkat ja palkkiot	49 600,00	51 050,00
Hallintoneuvostolle suoritettut palkat ja palkkiot	25 350,00	22 230,00

HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ TILIKAUDEN AIKANA

	2016	2015
Konttorihenkilöstö	264	251
Myyntihenkilöstö	17	20
Kiinteistöhenkilöstö	1	1
	282	272

36. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2016	2015
Tilintarkastuspalkkiot	33 914,30	33 207,20
Veroneuvonta	6 964,15	0,00

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

RISKIT JA RISKIENHALLINTA

RISKIENHALLINNAN YLEISET PERIAATTEET

Riskiennhallinnalla tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja liiketoimintaan olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Riskiennhallinnalla varaudutaan muuttuvista ulkoisista ja sisäisistä olosuhteista johtuviin uhkiiin ja mahdollisuuksiin, jotta yhtiön strategian ja toimintasuunnitelman mukaiset tavoitteet saavutetaan.

Vahinkovakuutusyhtiöllä on oltava yhtiön toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskiennhallintajärjestelmät. Vakuutusyhtiölain mukaan vahinkovakuutusyhtiön riskiennhallintajärjestelmän tulee kattaa ainakin

1. vakuutusten myöntäminen
2. myönnettyistä vakuutuksista johtuvien vastuiden merkitseminen vastuuvetkaan
3. varojen ja vastuiden hallinta
4. sijoitukset
5. maksuvalmius
6. keskittymäriskien hallinta
7. operatiivisten riskien hallinta
8. jälleenvakuutuksen järjestäminen ja muut riskiennvähentämiskeinot.

Turvan riskiennhallinta perustuu voimassa oleviin viranomaismääräyksiin sekä yhtiössä määriteltyihin riskiennhallinnan periaatteisiin. Tavoitteena on edistää asiakkaiden taloudellisen turvan jatkuvuutta ja tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista.

Turvan hallituksella on kokonaisvastuu yhtiön riskiennhallinnan järjestämisestä. Hallitus vahvistaa riskiennhallinnan tavoitteet, riskinottohalukkuuden, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus vahvistaa vuosittain riskiennhallintapolitiikan, taloudellisten riskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet sekä ORSA-politiikan, joissa on kuvattu riskiennhallinnan järjestämisen yleiset periaatteet.

Politiikoissa ja toimintaperiaatteissa määriteltyjä periaatteita täydennetään ja täsmennetään suunnitelmissa, joista keskeisimmät ovat toimintasuunnitelma, sijoitussuunnitelma sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelma. Hallitus vahvistaa vuosittain yhtiön riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelman, sijoitussuunnitelman ja muut riskiennhallintaa käsittelevät suunnitelmat. Lisäksi hallitus valvoo suunnitelmien toteuttamista ja noudattamista sekä seuraa säännöllisesti riskiennhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa esitetään kokonaiskuva yhtiön riskikantokyvystä ja riskinottohalukkuudesta, joiden perusteella suunnitelmassa määritellään riskinsietokyvyn vaihteluvälit sekä niiden edellyttämät liiketoimintaa ohjaavat toimenpiteet. Riskinsietokyvyn vaihteluvälit ja toimenpiteet esitetään erikseen vakavaraisuusasemalle, vakuutustoiminnalle ja sijoitustoiminnalle. Riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelma päivitetään vuosittain ja aina, kun liiketoiminnan olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmaan sisältyy yhtiön koko toiminnan kattava riskikartoitus, jossa tunnistetaan, mitataan, seurataan, hallitaan sekä raportoidaan toimintaympäristön ja strategian riskit, taloudelliset riskit sekä operatiiviset riskit. Riskiennhallinnan politiikoissa ja suunnitelmissa käytettävä riskien luokittelu on kuvattu seuraavassa kaaviossa; toimintaympäristön ja strategian riskit sekä operatiiviset riskit sisältyvät Turvassa riskiennhallintapolitiikkaan, ja vakavaraisuuden hallinta ja pääoman hallinta sisältyvät taloudellisten riskien hallintaa koskeviin toimintaperiaatteisiin.

Turvan johtoryhmä tekee vuosittain toimintaympäristön ja strategisten riskien, taloudellisten riskien ja operatiivisten riskien kartoituksen. Myös esimiehet ja liiketoimintayksiköt tarkastelevat riskejä osana vuosisuunnittelua. Riskeille arvioidaan toteutumisen todennäköisyys ja toteutumisen vaikutus. Näiden lukujen tulo osoittaa riskin kokonaismerkityksen. Riskikartoitus tehdään Granite ERSM -järjestelmässä, joka tuottaa riskienarviointiraportin. Mikäli jokin riski ylittää tietyn pisterajan, sen katsotaan vaativan välittömiä toimenpiteitä ja riskin suhteen laaditaan yksilöity hallintasuunnitelma. Järjestelmää päivitetään jatkuvasti ja sen avulla myös huolehditaan riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta.

Raportointi, sisäinen valvonta ja riskienhallinta on organisoitu Turvassa siten, että toimitusjohtajalle raportoivat liiketoimintayksiköiden johtajat. Toimitusjohtaja ja johto vastaavat riskienhallinnan käytännön valmistelusta, toteuttamisesta ja toteuttamisen seurannasta. Liiketoimintayksiköt vastaavat oman toimintansa riskien kartoittamisesta ja niihin liittyvien riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta sekä sisäisestä valvonnasta.

Hallitukselle raportoivat toimitusjohtajan lisäksi kolme liiketoiminnasta riippumatonta toimintoa sekä aktuaaritoiminto. Riippumattomia toimintoja ovat riskienhallintatoiminto, compliance-toiminto ja sisäinen tarkastus. Riskienhallintatoiminnon tehtävänä on avustaa liiketoimintaa tehokkaan riskienhallinnan varmistamiseksi. Toiminto seuraa riskienhallintajärjestelmän toimivuutta ja yhtiöiden riskiprofiilia kokonaisuutena sekä raportoi riskeille altistumisesta hallitukselle. Compliance-toiminto on osa Turvan riskienhallintaa, jossa sen tavoitteena on tukea liiketoimintaa erityisesti juridisten ja compliance-riskien hallinnassa sekä valvoa ja raportoida näistä hallitukselle ja johdolle. Sisäinen tarkastus tukee Turvan johtoa ja hallitusta riskienhallinnan ja valvonnan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Sisäinen tarkastus arvioi yhtiön sisäisen valvonnan ja muun hallinnon riittävyttä ja tehokkuutta ja raportoi näistä yhtiön hallitukselle. Turva ostaa sisäisen tarkastuksen palvelut LähiTapiolaryhymältä. Aktuaaritoiminnon tehtävä on tukea liiketoimintaa ja osallistua riskienhallintajärjestelmän tehokkaaseen täytäntöönpanoon. Lisäksi aktuaaritoiminto koordinoi vastuuvielan laskentaa ja vakavaraisuutta sekä raportoi hallitukselle vakuutusyhtiölain edellyttämällä tavalla.

Riskienhallinnan vastuut ja eri osapuolten tehtävät on kuvattu seuraavassa taulukossa:

Taso	Toimija	Tavoite
1 Linjaorganisaation yksiköt toteuttavat ja vastaavat	Liiketoiminta: <ul style="list-style-type: none"> Hallitus Toimitusjohtaja Johtajat Palvelujohtajat, päälliköt ja palveluesimiehet Liiketoimintayksiköt 	Linjaorganisaation yksiköt toteuttavat strategiaa ja <u>vastaavat riskienhallinnasta</u> oman vastuualueensa osalta. Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> hallita liiketoiminnan riskejä lainsäädännön ja Turvan toimintapolitiikkojen mukaisesti.
1,5 Osallistuvat valvovat toiminnot/toimijat	Osallistuvat valvovat toiminnot/toimijat <ul style="list-style-type: none"> Aktuaaritoiminto Vastuullinen vakuutusmatemaatikko (Turvan liiketoimintayksiköistä riippumaton) 	Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> <u>tukea</u> liiketoimintaa ja <u>osallistua</u> riskienhallintaan VYL:n edellyttämällä tavalla, valvoa vastuuvielan laskentaa ja vakavaraisuutta VYL:n edellyttämällä tavalla. antaa lausunnot ja raportoida hallitukselle VYL:n edellyttämällä tavalla.
2 Riippumattomat valvovat toiminnot	Tuki- ja kontrollitoiminnot: <ul style="list-style-type: none"> Compliance-toiminto Riskienhallintatoiminto 	Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> <u>tukea</u> liiketoimintaa riskienhallintaprosessin toteuttamisessa sekä kehittää valmiuksia riskienhallinnassa <u>valvoa</u> ja raportoida hallitukselle ja johdolle, että riskienhallinta täyttävät lainsäädännön vaatimukset ja yhtiön tavoitteet niille.
3 Riippumattomat tarkastavat toiminnot	Sisäiset varmennustoiminnot: <ul style="list-style-type: none"> Sisäinen tarkastus 	Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> varmistaa riskienhallintaprosessin toimivuus Turvan toimintaperiaatteiden ja lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
Ulkoiset tarkastavat toiminnot	Ulkoiset varmennustoiminnot: <ul style="list-style-type: none"> Tilintarkastajat Viranomaiset 	Tavoitteena on <ul style="list-style-type: none"> varmistaa riskienhallintaprosessin toimivuus Turvan toimintaperiaatteiden ja lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

VAKAVARAISUUDEN HALLINTA

Vakavaraisuudenhallinnan tavoitteena on edistää omistaja-asiakkaiden taloudellista turvaa ja sen jatkuvuutta sekä tukea liiketoiminnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Hyvän vakavaraisuusaseman merkitys on Turvalle keskinäisenä yhtiönä erittäin suuri.

Turvan vakavaraisuuden hallinnan keskeiset periaatteet ovat seuraavat:

- vakavaraisuuden tarkoituksena on taata vakuutuksenottajien edut
- vakavaraisuus pidetään tavoitevyöhykkeellä
- tulostavoitteet suunnitellaan pitkällä tähtäimellä vakavaraisuustavoitteiden mukaisesti
- voitonjako on mahdollista silloin, kun välitöntä vakavaraisuuden täydentämistarvetta ei ole.

Vakavaraisuuden hallinnan lähtökohtana on, että yhtiöllä on riittävästi vakavaraisuuspääomaa velvoitteiden täyttämiseksi ottaen huomioon odotetut ja odottamattomat tappiot. Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on

- varmistaa, että vakavaraisuusasema täyttää lakisääteiset vaatimukset ja sisäiset vakavaraisuustavoitteet,
- varmistaa, että liiketoiminnan riskinotto on määritellyn riskinottohalukkuuden mukaista
- varmistaa, että vakavaraisuusasema täyttää lakisääteiset vaatimukset myös liiketoimintaennusteissa sekä odottamattomissa mutta mahdollisissa stresseissä tai skenaarioissa
- määritellä ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan vakavaraisuusasemaan liittyvien vaatimusten ja tavoitteiden täytyminen.

Vakavaraisuuden hallinta on 1.1.2016 alkaen perustunut siihen, että Turva täyttää Solvenssi II:n lakisääteiset vakavaraisuusvaatimukset MCR ja SCR, jonka lisäksi Turva pyrkii täyttämään yhtiön riskienhallintasuunnitelmassa asetetut sisäiset vakavaraisuustavoitteet. Turva noudattaa riskienhallintasuunnitelmassa ja muissa suunnitelmissa (mm. sijoitus-suunnitelma) määriteltyjä vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteita ja toimenpiteitä.

Vakavaraisuuden hallinnan organisointi, prosessit ja vastuut sekä pääomanhallinnan menetelmät esitetään osana taloudellisten riskien hallintaa koskevia toimintaperiaatteita. Esi-tettyjä periaatteita täydennetään riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa. Pääomanhallinnan perusprosessi koostuu ennalta määritellyistä toimenpiteistä, kun yhtiön vakavaraisuus on liikennevalojärjestelmän eri vyöhykkeillä. Vuonna 2016 vakavaraisuus-asemaa valvottiin liikennevalolla, joka perustuu solvenssisuhteeseen, jossa solvenssisuhde = Oma varallisuus / SCR-vaatimus. Vuonna 2016 vakavaraisuus oli koko toimintavuoden vihreän liikennevalon alueella. Vakavaraisuudesta esitetään erikseen julkinen vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus tilinpäätöksen jälkeen.

Turvan toimintasuunnitelman tavoitteiden ja budjetin toteutumisen seuranta sekä neljännesvuosittaiset vakavaraisuuslaskelmat ovat keskeiset menetelmät yhtiön taloudellisen aseman seuraamiseksi. Myös osavuosislaskelmilla, syksyisin laadittavalla tilinpäätösennusteella sekä strategiakauden vakavaraisuuskehityksen ennakoinnilla on Turvassa keskeinen rooli pääoman kehittymisen arvioinnissa. Yhtiön ORSA-prosessissa ja ORSA-raportissa ennakoitaan vakavaraisuusaseman kehittymistä erilaisissa liiketoiminnan ja toimintaympäristön skenaarioissa ja stressatuissa olosuhteissa. ORSA-raportti hyväksyttiin Turvan hallituksessa toukokuussa 2016.

VAKUUTUSRISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat

Turva myöntää vakuutuksia toimilupansa mukaisesti vahinkovakuutuslajeissa. Vakuutusriskeillä tarkoitetaan vakuutusliiketoimintaan liittyviä riskejä, joita ovat mm. hinnoitteluriskit, asiakas- ja riskinvalintaan liittyvät riskit, vastuuvelan varaus- ja markkinariskit sekä suurvahinkoriskit.

Hinnoitteluriski tarkoittaa vakuutusmaksujen kattavuutta suhteessa vakuutussopimuksista aiheutuviin korvaussuorituksiin ja liikekuluihin. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät tariffimallien riskimaksujen riittävyyteen. Riskimaksujen riittävyyttä ja vakuutuslajien kannattavuutta arvioitaessa korvauskulujen seuranta on tärkeää. Myös asiakas- ja riskinvalinta vaikuttaa riskimaksujen riittävyyteen.

Varausriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu vastuuvelan laskennassa tehtävien oletusten epävarmuudesta tai arvioitujen ja toteutuvien korvausten tai liikekulujen kassavirtojen epäedullisista poikkeamista. Näiden epäedullisten poikkeamien riskitekijöitä ovat mm. pitkäikäisyys-, muutos- ja kustannusriskit.

Pitkäikäisyysriski johtuu odotettua pienemmästä kuolleisuudesta vastuissa, joiden laskennassa käytetään kuolleisuusmallia. Muutosriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu odottamattomasta epäedullisesta muutoksesta vastuun määrässä. Riski liittyy erityisesti sellaisiin vastuisiin, joista ei varaushetkellä ole vielä riittävästi informaatiota. Turvassa henkilövahingot käsitellään ja varaukset tehdään vahinkokohtaisesti lääketieteelliseen arvioon perustuen ja varausohjeita noudattaen. Suurten omaisuusvahinkojen varaukset tehdään laskuperusteiden mukaan. Tuntemattomia vahinkoja varten korvausvastuuseen tehdään vakuutusluokkoittain kollektiivinen varaus, joka sisältää varmuusmarginaalin.

Vastuuvelan markkinariskeillä tarkoitetaan riskiä, joka johtuu odotettua suuremmasta inflaatiosta tai korkotason odottamattomasta muutoksesta. Inflaatoriski johtuu odottamattomasta kustannusten noususta. Inflaatoriski liittyy kassavirraltaan pitkäkestoisiin vahinkoihin, joita ovat erityisesti lakisääteisten vakuutuslajien eläkemuotoiset korvaukset ja sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvät korvaukset. Eläkkeiden indeksikorotuksia ja yli 9 vuotta vanhoihin vahinkoihin liittyviä sairaanhoitokuluja ja lääkinnällisen kuntoutuksen kuluja ei varata vastuuvelkaan, vaan niiden vuotuinen rahoitus tapahtuu jakojärjestelmällä. Jakojärjestelmään osallistuvat lain mukaan kaikki lakisääteisiä vakuutuslajeja harjoittavat vakuutusyhtiöt. Jakojärjestelmä suojaa inflaation aiheuttamaa riskiä vastuuvelan riskienhallinnassa.

Vastuuvelan korkoriski tarkoittaa sellaista odottamatonta korkotason muutosta, jonka seurauksena eläkevarausten diskonttauksessa käytettävää laskuperustekorkoa joudutaan pienentämään ja varauksia kasvattamaan. Vastuuvelan korkoriski liittyy vain diskontattuun vastuuvelkaan, eli nykykäytännön mukaisesti tilinpäätöksessä vain eläkevarauksiin. Turvassa diskonttauskoron määrittämiseksi neuvotellaan yhtiön vastuullisen vakuutusmatematiikan ja varainhoitajan kanssa. Turva noudattaa tavallisesti yhtiöryhmän yhteisiä linjauksia laskuperustekoron tasosta.

Jälleenvakuutuksen tehtävänä vahinkovakuutusyhtiössä on pienentää yhtiön omalle vastuulle jäävää riskiä ja tätä kautta varmistaa yhtiön vakavaraisuuden säilyminen ja likviditeetin turvaaminen. Käytännössä kaikki vakuutuslajit suojataan jälleenvakuutuksella omavastuun – joka jää ensivakuuttajan itsensä vastattavaksi - ylittäviltä osin.

Vakuutustekniseen vastuuvelkaan kuuluu myös tasoitusmäärä, joka on varaus mahdollisten tulevien huonojen vahinkovuosien tuloksen tasaamiseksi. Tasoitusmäärää koskeva lainsäädäntö ja määräykset uudistuivat vuodesta 2016 alkaen. Finanssivalvonta on vahvistanut Turvan 31.12.2016 alkaen käytettävät tasoitusmäärän laskuperusteet.

Riskienhallintaprosessit

Vakuutustuotteiden hinnoittelussa pyritään pitkällä aikavälillä riskivastaavuuteen. Vakuutuslajien ja vakuutustuotteiden vahinkosuhteita seurataan säännöllisesti. Vuosittain tehdään vakuutusluokkaryhmäkohtaiset kannattavuuslaskelmat, joissa otetaan huomioon myös vakuutusluokkaryhmälle kohdistuvat varausten muutokset, jälleenvakuutusmaksut ja sijoitustoiminnan nettotuotot. Uusien vakuutustuotteiden hinnoittelussa otetaan huomioon vastaavat seikat.

Liikenne- ja autovakuutuksessa (eli vakuutusluokissa moottoriajoneuvonvastuu ja maa-ajoneuvot) hinnoitteluriskiä pienennetään käytössä olevalla bonusjärjestelmällä, jolloin seuraavan vuoden maksut nousevat vahingon sattuessa. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa suurasiakkaiden on valittava erikoismaksujärjestelmä, jolloin asiakkaan omat vahingot vaikuttavat vakuutusmaksun suuruuteen. Liikennevakuutuksen ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kannattavuutta analysoidaan vuosittain Finanssivalvonnalle tehtävillä laajoilla maksututkimuksilla ja muilla selvityksillä.

Turvan johtoryhmä valmistelee vakuutustuotteiden tariffit ja esittää merkittävimmät muutokset päätettäväksi yhtiön hallitukselle. Hinnoittelun linjaukset valmistellaan johtoryhmän käsittelyyn Vakuutusyksikössä ja Laskentapalveluissa. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksuperusteen laatimiseen osallistuu myös LähiTapiolan Aktuaaripalvelut, ja peruste vahvistetaan Turvan hallituksessa. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko osallistuu tariffien valmisteluun oman tehtävänsä mukaisesti. Lisäksi Turvan aktuaaritoiminto antaa hallitukselle kerran vuodessa vakuutusyhtiölain mukaisen lausunnon yhtiön vakuutuspolitiikasta.

Vakuutusten myöntämiseen liittyvää asiakas- ja riskinvalintaa ohjeistetaan mm. asiakasvalinnan ohjeilla sekä riskinvalintaohjeilla kotitalouksille sekä yrityksille ja yhteisöille. Näissä ohjeissa määritellään sallitut vakuutusriskit ja vastuunvalinnan periaatteet. Turvan vakuutustoiminnan riskinvalintaa tukee myös ns. riskiseula, jolla pyritään systemaattisesti keräämään tietoa ja havainnoimaan mahdollisia ongelmakohtia mm. vakuutustarjouksissa, kannanhoidon toimenpiteissä ja vahinkotapauksissa. Korvaustoiminnassa riskejä pienennetään mm. vahinkorekisterin käytöllä sekä vakuutustutkijoiden toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisillä keskittymien läpikäynnillä ja kattavalla jälleenvakuutussuojalla.

Vakuutusteknisen vastuvelan laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuvelan määräytymisperiaatteet. Laskuperusteissa pyritään korkotason, kuolevuuden sekä muiden määräytymisperiaatteiden osalta turvaavuuteen. Osana vastuvelan laskuperusteita esitetään muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuun määräytyminen. Tämä korvausvastuun osa määrätään matemaattisten menetelmien avulla.

Vastuvelan varausten riittävyysriski liittyy erityisesti vakuutuslajeihin, joissa maksetaan pitkäaikaisia jatkuvia eläkemuotoisia korvauksia. Näistä suurin osa on lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen korvauksia. Näiden osalta korvausvastuun määrittämisessä käytetään alalla yhteisesti hyväksyttyä kuolevuusmallia, joka ottaa huomioon nuorempien ikäluokkien eliniän pidentymisen. Lisäksi eläkemuotoiset korvaukset diskontataan.

Korvausvastuun riittävyttä seurataan vakuutusluokkakohtaisesti, ja muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen varausten perusteet tarkistetaan vuosittain aktuaaristen menetelmien avulla.

Turvan vakuutusteknisen vastuvelan laskuperusteet laaditaan vuosittain. Talous-yksikkö valmistelee laskuperusteet johtoryhmän käsiteltäväksi ja hallituksen vahvistettavaksi. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko tarkastaa laskuperusteet oman tehtävänsä mukaisesti.

Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun laskuperusteet toimitetaan tiedoksi Finanssi- valvonnalle. Tasoitusmäärän perusteet muodostuvat mm. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeista ja Finanssivalvonnan yhtiölle vahvistamista perusteita.

Aktuaaritoiminto seuraa vakuutusmatemaattisiin oletuksiin ja malleihin liittyvien riskien hallintaa, koordinoi vastuuelan laskemista, varmistaa vastuuelan laskennan asianmukaisuuden, arvioi laskennassa käytettyjen tietojen laatua sekä raportoi vastuuelan laskennan luotettavuudesta hallitukselle. Lisäksi aktuaaritoiminto antaa hallitukselle lausunnon yhtiön yleisestä vakuutuspolitiikasta.

Vastuullisen vakuutusmatemaatikon tehtävänä on huolehtia yhtiössä sovellettavien vakuutusmatemaattisten menetelmien asianmukaisuudesta sekä siitä, että yhtiön vakuutusmaksujen ja vastuuelan määräämistapa ja määrä täyttävät lain ja määräysten mukaiset vaatimukset.

Jälleenvakuutussuojiiin liittyvää riskiä hallitaan Turvan hallituksen määrittämien periaatteiden mukaan, jotka vahvistetaan osana taloudellisten riskien hallintaa koskevia toimintaperiaatteita. Turvan hallitus asettaa suurimman vakuuttamisen omavastuun osana riskinottohalukkuuden määrittämistä ja vahvistaa omapidätysrajat jälleenvakuutussopimusten yhteydessä.

Ensivakuutuksen riskien jälleenvakuutussuojaa suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, riskien mahdollinen kumulaatio sekä yhtiön vakavaraisuusasema. Vakuutusluokakohtaisesti asetetaan omapidätysrajat, jotka määrittelevät omalla vastuulla pidettävän vahinkomenon vahinkotapahtumaa kohti. Turvassa jälleenvakuutussuoja on kattava, ja omavastuut ovat perinteisesti melko alhaiset. Omapidätysrajat vahvistaa Turvan hallitus. Turva hankkii jälleenvakuutussuojansa pooleilta tai LähiTapiolan kautta. Jälleenvakuutuksesta tuotetaan säännöllisin väliajoin sopimuskohtaiset analyysit kunkin vakuutusluokan jälleenvakuutuksen toteutumisen seuraamiseksi.

Aktuaaritoiminto antaa kerran vuodessa lausunnon hallitukselle yhtiön jälleenvakuutusjärjestelyjen tarkoituksenmukaisuudesta. Turvan hallitus ja vastuullinen vakuutusmatemaatikko valvovat jälleenvakuutuksen hoidon asianmukaisuutta.

Vakuutusmatemaattiset oletukset ja mallit

Vahinkovakuutusyhtiöllä on oltava turvaavat laskuperusteet vakuutusteknisen vastuuelan määräämiseksi, jotta yhtiö pystyy kaikissa tilanteissa vastaamaan vakuutussopimusten mukaisista sitoumuksistaan asiakkaille. Vakuutustekninen vastuuelka lasketaan Turvan laskuperusteiden mukaisesti noudattaen voimassaolevaa lainsäädäntöä ja määräyksiä.

Tunnettujen suurten omaisuusvahinkojen tilinpäätöshetken jälkeen maksettavaksi tulevat korvaukset varataan vahinkokohtaisesti kunkin esinekorvausyksikön korvausasiantuntijoiden, korvauskäsittelijöiden ja vahinkotarkastajien ilmoituksesta noudattaen Turvan laskuperusteissa määriteltyjä tunnettujen suurten vahinkojen rajoja. Laskuperusteen mukaan tunnettu suuri omaisuusvahinko on korvausmenoltaan 100.000 euroa tai suurempi, paitsi alus- ja kuljetusvakuutuksissa sekä maa-ajoneuvovakuutuksessa 40.000 euroa tai suurempi.

Henkilövahingot varataan vahinkokohtaisesti kunkin henkilökorvausyksikön korvausasiantuntijoiden ja korvauskäsittelijöiden toimesta Turvan varausohjeen mukaisesti. Eläkemuotoisten korvausten korvausvastuuta määrättäessä käytetään kuolleisuusmallina Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen toimesta yhtiöiden tietoon saatamaa laskentamallia (K2016). Vuonna 2016 eläkemuotoisen korvausvastuun diskonttaus-korkoa laskettiin 1,6 prosentista 1,4 prosenttiin.

Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (IBNR ja muu kollektiivivaraus) määrätään noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä, käyttäen hyväksi mm. vahinkojen selviämistä kuvaavia ns. run-off-kolmioita. Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuuvaraus sisältää varmuusmarginaalin, jonka suuruus vakuutusluokasta riippuen on 8-12 prosenttia. Ennen tilinpäätöshetkeä sattuneiden vahinkojen tulevaisuudessa tapahtuvaa käsittelyä varten tehdään korvausvastuuseen selvittelyku-luvaraus.

Vakuutusluokkien laskuperusteissa käytetyt muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen kollektiivivaraukset tarkistetaan vuosittain.

Määrällisiä tietoja vakuutusriskeistä

Turvan hallitus asettaa suurimman vakuuttamisen omavastuun osana riskinottohalukkuuden määrittämistä. Vuoden 2016 riskienhallintasuunnitelmassa asetettu suurin omavastuu oli 600.000 euroa. Suuri osa vakuutuslajikohtaisista omapidätysrajoista on selvästi tätä matalampia. Jälleenvakuuttamisella siirretään riskinottohalukkuuden ylittävät riskit kolman-nelle osapuolelle.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa asetetaan vakuutustoiminnalle riskin-sietokyvyn vaihteluvälit sekä niiden edellyttämät liiketoimintaa ohjaavat toimenpiteet. Vuoden 2016 tilinpäätöksessä vakuutustoiminnan kannattavuus oli vihreän liikennevalon alu-eella, kun vakuutustoiminnan yhdistetty kulusuhde ilman laskuperustemuutoksia oli 98,7 %. Liikennevalojen mittarit ja toimenpiteet määritetään vuosittain.

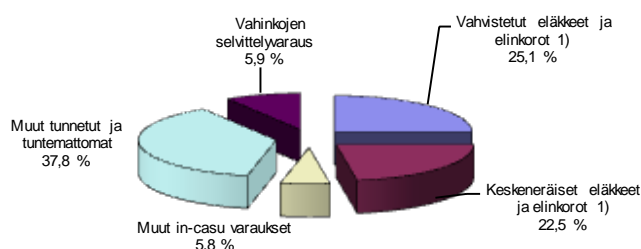
Seuraavissa taulukoissa on tarkasteltu tilinpäätöksen vakuutusteknisen vastuuvelan ra-kennetta kahdesta eri näkökulmasta.

Vakuutustekninen vastuuelka

	2016 Milj. €	2015 Milj. €	+/- %
Vakuutusmaksuvastuu	41,7	40,9	2,1
Korvausvastuu	134,2	129,6	3,5
Vahvistetut eläkkeet ja elinkorot 1)	33,6	28,6	17,5
Keskeneräiset eläkkeet ja elinkorot 1)	30,2	30,8	-1,9
Muut in-casu varaukset	7,8	9,1	-15,2
Muut tunnetut ja tuntemattomat	50,7	52,2	-2,9
Vahinkojen selvittelyvaraus	11,9	8,9	34,4
Yhteensä	175,9	170,5	3,2
Jälleenvakuuttajien osuus	-28,6	-32,1	-10,9
Yhteensä omalla vastuulla	147,3	138,4	6,4
Tasoitusmäärä	28,8	28,0	3,0
Vakuutustekninen vastuuelka	176,2	166,4	5,9

1) Diskontattu 1,4 prosentin laskuperustekorolla (2015: 1,6%).

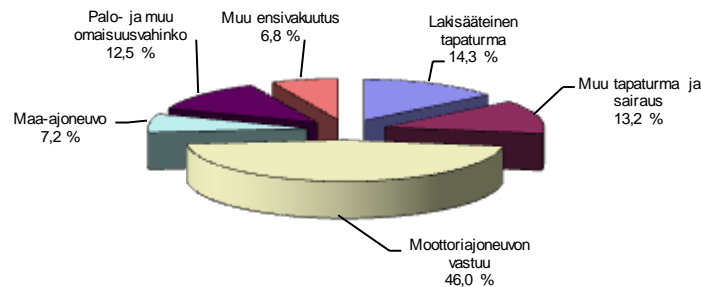
Korvausvastuun muodostuminen 2016

Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun jakautuminen vakuutusluokkaryhmille

	2016 Milj. €	2015 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturma	24,9	21,2	17,8
Muu tapaturma ja sairaus	23,0	23,0	-0,4
Moottoriajoneuvon vastuu	80,2	78,2	2,5
Maa-ajoneuvo	12,6	13,1	-3,7
Palo- ja muu omaisuusvahinko	21,9	22,1	-1,2
Muu ensivakuutus	11,9	11,5	3,6
Ensivakuutus yhteensä	174,4	169,1	3,1
Tuleva jälleenvakuutus	1,5	1,4	9,5
Vahinkovakuutus yhteensä	175,9	170,5	3,2
Jälleenvakuuttajien osuus	-28,6	-32,1	-10,9
Yhteensä omalla vastuulla	147,3	138,4	6,4

Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun jakautuminen 2016

SIJOITUSRISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat

Turvan taloudellisten riskien hallintaa koskevissa toimintaperiaatteissa esitetään markkinariskien, luottoriskien, likviditeettiriskien ja keskittymäriskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet.

Markkinariskeillä tarkoitetaan riskiä, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusmarkkinoiden muuttujien, kuten osakkeiden ja kiinteistöjen arvojen, korkojen, valuuttakurssien tai luottomarginaalien vaihteluista. Osakeriski johtuu osakkeiden arvojen ja tuottojen heilahteluista. Kiinteistöriskillä tarkoitetaan riskiä, joka johtuu kiinteistöjen käypien arvojen muutoksista, vuokrausasteen vaihteluista tai odottamattomista kiinteistökuluista. Turvassa tehdään kiinteistösijoituksia suoriin kiinteistöihin ja kiinteistöpäärahastojen kautta. Huoneistojen vuokrat sidotaan yleisesti elinkustannusindeksiin, joten vuokraustoiminnan tuotto on suojattu inflaatoriskiltä.

Korkoriski johtuu korkosijoitusten arvojen muutoksista korkojen vaihtelun seurauksena. Koska vakuutusyhtiöillä korkosijoitusten määrä on suuri, on myös korkoriski taloudellisena riskinä merkittävä. Solvenssi II-laskennassa korkotason muutokset vaikuttavat oleellisesti myös Solvenssi II-vastuuvetkaan. Taseen molemmat puolet huomioon ottava korkoriskin pääomavaatimus raportoidaan hallitukselle 30.9.2016 alkaen neljännesvuosittain. Solvenssi II-taseen varojen ja vastuiden välistä rakenteellista ja erityisesti duraation yhteensovittamattomuutta Solvenssi II -taseessa käsitellään taloudellisten riskien hallintaa koskevissa toimintaperiaatteissa, joka vahvistettiin hallituksessa 22.11.2016.

Valuuttakurssiriskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu sijoituksen tai vastuuvelan valuutan arvon muuttumisesta suhteessa euroon. Myös valuuttariskin pääomavaatimus raportoidaan hallitukselle.

Luottomarginaali kuvaa sijoittajien luottamusta yrityksen tai valtion lainan takaisinmaksukykyyn. Luottomarginaaliriskillä tarkoitetaan riskiä, joka johtuu luottomarginaalien odottamattoman kasvun aiheuttamasta sijoitusten arvon muutoksesta. Vastapuoleen liittyvän luottomarginaaliriskin suuruutta arvioidaan mm. luottoluokitusten perusteella.

Luottoriski tarkoittaa tappioita, jotka aiheutuvat velallisten (liikkeeseenlaskijariski) tai muiden vastapuolten (vastapuoliriski) maksukyvyttömyydestä tai siitä, että maksukyvyttömyyden todennäköisyyden oletetaan kasvaneen, eivätkä saadut vakuudet turvaa saatavia.

Likviditeettiriski vahinkovakuutusyhtiössä tarkoittaisi, ettei yhtiö pystyisi suoriutumaan erääntyvistä maksuvelvoitteistaan määräajassa tai muuten harjoittamaan normaalia liiketoimintaansa. Likviditeettiriskiä voi syntyä esimerkiksi sijoitusinstrumenttien likviditeettiriskistä tai suuresta vahingosta.

Keskittymäriski tarkoittaa tappioriskiä, joka johtuu riskinkantokykyyn nähden merkittävästä vakuutus- tai sijoitustoiminnan riskikeskittymästä. Keskittymäriski voi myös tarkoittaa vain yhtä omistusta tai kohdetta, jos keskittymä on erityisen suuri

Turvan sijoitustoiminnassa sijoitusomaisuuden turvaavuus asetetaan korkeamman tuoton edelle. Sijoitustoiminnan suunnittelua ohjaavat riskin ja tuoton näkökulmat siten, että sijoitustoiminnassa pyritään olosuhteet huomioon ottaen hyvään ja tasaiseen nettotuottoon pääomariskejä välttäen. Vähimmäistuottovaatimus syntyy eläkemuoitoisen diskontatun vastuuvelan tuottovaatimuksesta, tasoitusmäärän korosta ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksuhyvityksen tuottovaatimuksesta. Sijoitustoiminnan suunnittelussa otetaan huomioon myös yhtiön riskinottohalukkuus, vastuuvelan rakenne, vakavaraisuustavoitteet sekä sijoitusvarallisuuden inflaatio suojaus.

Markkinariskien hallinnan lähtökohtana on, että sijoituksia tehdään ainoastaan sellaiseen omaisuuteen, johon liittyviä riskejä voidaan tunnistaa, mitata, seurata, hallita ja raportoida. Lisäksi keskeisiä markkinariskien hallinnan keinoja ovat sijoitusten hajauttaminen, sijoituskohteiden valinta ja riskien rajoittaminen.

Riskienhallintaprosessit

Turvan hallituksen vahvistama riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelma ja sijoitussuunnitelma sisältävät sijoitustoiminnan periaatteet sekä määrälliset rajoitukset, joilla varmistetaan sijoitusten turvaavuuteen, tuottoon ja muuhun laatuun liittyvät näkökohdat. Näissä dokumenteissa määritellyistä periaatteista ja asetetuista määrällisistä rajoituksista voidaan poiketa vain hallituksen luvalla.

Sijoituspäätöksiä tekevät hallitus, toimitusjohtaja, taloudesta vastaava johtaja sekä varainhoitaja valtuuksiensa rajoissa. Valtuudet on määritelty sijoitussuunnitelmassa ja varainhoitajan sopimuksessa. Turvalla on LähiTapiola Varainhoito Oy:n kanssa sopimus varallisuuden hoidosta, joka on niin sanottu täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimus.

Muun kuin rutiininomaisen sijoituksen vaikutukset arvioidaan ja sijoitus esitetään päätettäväksi yhtiön hallitukselle. Myös sellaisten sijoitusten, joilla ei käydä kauppaa säännellyillä rahoitusmarkkinoilla, valtuudet määritellään sijoitussuunnitelmassa.

Turvan sijoitusryhmään vuonna 2016 kuuluivat toimitusjohtaja ja taloudesta vastaava johtaja sekä asiantuntijaroolissa laskentapäällikkö. Turvan sijoitusryhmä seuraa varainhoitajan toimintaa, sijoitusten allokaatiota, sijoitustoiminnan tuottotavoitteiden saavuttamista ja yhtiön vakavaraisuusasetusta kokonaisuutena. Sijoitusryhmä ja varainhoitaja kokoontuvat

säännöllisesti. Vähintään kaksi kertaa vuodessa tai aina tarvittaessa varainhoitaja esittää näkemyksen talouskehityksestä ja raportoi salkun tilanteen suoraan yhtiön hallitukselle.

Strategisen allokaation asettaa Turvan hallitus. Strategisessa allokaatiossa määritellään vuoden ajalle sijoitusomaisuuden tavoitejakauma vaihteluväleineen. Strateginen allokaatio tähtää pitkän tähtäimen sijoitustoiminnan suunnitteluun. Vuotuista sijoitusallokaation tavoitetta muutetaan kesken vuotta vain riittävän painavista ja perustelluista syistä. Nämä strategisen allokaation tarkistukset voivat liittyä esimerkiksi muutoksiin yhtiön vakavaraisuudessa tai sijoitusten tuotto- ja riskiodotuksissa. Turvan sijoitusryhmä seuraa strategisen allokaation suhdetta yhtiön vakavaraisuusasemaan ja valmistelee tarvittaessa strategisen allokaation muutosesityksen yhtiön hallitukselle. Strategisessa allokaatiossa määritettyjen enimmäismäärien lisäksi sijoitukset hajautetaan noudattaen sijoitussuunnitelmassa asetettuja limiittejä ja muita periaatteita.

Taktisella allokaatiolla tarkoitetaan instrumenttiluokakohtaisia yli- tai alipainotuksia, joiden tulee olla strategisen allokaation vaihteluvälien määrittelemissä rajoissa. Varainhoitaja toteuttaa taktisella allokoinnilla markkinanäkemystään sijoitustoiminnan tuottojen maksimimiseksi. Instrumenttiluokan ylipainotus on yleensä merkki siitä, että varainhoitaja odottaa luokan tuoton ylittävän pitkän aikavälin tuotto-odotuksensa. Taktisesta allokaatiosta keskustellaan ja sitä seurataan kuukausittain sijoitusryhmän kokouksessa.

Taktisen allokaation lisäksi operatiivisessa salkunhoidossa varainhoitaja päättää yksittäisistä instrumenttivalinnoista sekä kunkin sijoitusluokan sisäisistä painotuksista limiittien puitteissa. Tarkemmat menettelyt, joiden mukaan sijoituksia valitaan, sijoitustoiminnan tulosta seurataan ja toimintaperiaatteita tarkistetaan, esitetään sijoitussuunnitelmassa ja varainhoitosopimuksessa.

Sijoitustoiminnan riskienhallinnassa käytetään liikennevalojärjestelmää, joka määritellään riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa. Liikennevalojärjestelmän avulla sijoitussalkun riskitasoa voidaan arvioida suhteessa yhtiön riskinkantokykyyn: lisäksi on määriteltäviä toimenpiteet eri liikennevalovyöhykkeille. Tarvittaessa sijoitussuunnitelman mukaista riskinottoa voidaan rajoittaa riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelmassa määriteltujen toimenpiteiden mukaisesti.

Turvan hallitus vahvistaa vuosittain sijoitus- ja markkinariskien hallintaa- sekä luotto-, likviditeetti- ja keskittymäriskien hallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Lisäksi hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa määritellään sijoitusten hajautus ja tavoitejakautuma vaihteluväleineen, sijoitustoiminnan tuottotavoitteet, likviditeettitavoitteet, sijoitusvarallisuuden hoito, limiitit sekä valtuudet. Turvassa ei ole käytetty johdannaisia, ja hallituksen lupaa edellytetään aina johdannaiskauppaan.

Sijoitussuunnitelman lisäksi Turvalle on laadittu kiinteistöstrategia, jossa määritellään toimijoiden valtuudet ja vastuut sekä vuokraustoimintaan liittyvän asiakasvalinnan periaatteet. Kiinteistöstrategian hyväksyy hallitus.

Jos Turvan vakavaraisuusasema heikkenee, Turvan hallitus ja sijoitusryhmä seuraavat sijoitustoimintaa tehostetusti. Jos Turvan vakavaraisuusasema heikkenee merkittävästi tai on uhattuna, Turvan hallitus ja sijoitusryhmä ohjaavat sijoitustoimintaa tehostetusti.

Hallitukselle esitetään neljännesvuosittain sijoitussuunnitelman seurantaraportti, jonka avulla seurataan riskejä sekä valvotaan sijoitussuunnitelmassa määriteltujen toimintaperiaatteiden noudattamista. Hallitus käsittelee jokaisessa kokouksessaan varainhoitajan raportin ja saa muuta informaatiota sijoitustoiminnasta.

Hallitukselle esitettiin vuonna 2016 neljännesvuosittain yhtiön vakavaraisuusasema, joka sisältää mm. oman varallisuuden ja SCR-pääomavaatimuksen. Tulokset raportoidaan yhtiön johtoryhmälle, hallitukselle ja vastuulliselle vakuutusmatemaatikolle. Myös tasoitusmää-

rän merkittävistä muutoksista ilmoitetaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle. Yhtiön tavoitteena on pitää tasoitusmäärä tavoitemäärää suurempana. Tasoitusmäärän laskentaperiaatteet määritellään viranomais määräyksissä ja laskennassa käytettävät parametrit esitetään Turvan laskuperusteissa. Vuonna 2016 haettiin tasoitusmäärän laskennalle uutta lainsäädäntöä vastaavat vahvistetut perusteet Finanssivalvonnalta.

Turvan riskien- ja vakavaraisuudenhallintasuunnitelman mukaan sijoitustoiminnan riskinottoa ohjataan liikennevaloseurannan avulla. Riskienhallintasuunnitelmassa asetetun liikennevaloseurannan mittarien arvot lasketaan kvartaaleittain, ja mahdolliset poikkeamat vihreän liikennevalon tasoista raportoidaan hallitukselle. Vuonna 2016 sijoitustoiminnan riskinottoa ohjattiin liikennevalolla, joka perustuu solvenssisuhteeseen, jossa solvenssisuhde = oma varallisuus / SCR-vaatimus. Liikennevalomittari oli vuoden 2016 selvästi vihreän liikennevalon alueella.

Hallitus valvoo sijoitustoimintaa ja ohjeistaa sitä tarpeen mukaan. Hallituksen ja sijoitusryhmän lisäksi sijoitustoiminnan ohjeistuksen noudattamista valvovat omien rooliensa kautta yhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko, aktuaaritoiminto, riskienhallintatoiminto, compliance-toiminto sekä sisäinen tarkastus. Markkinariskien ja muiden riskien välistä yhteyttä epäsuotuisissa skenaarioissa tarkastellaan Turvan orsa-prosessin yhteydessä.

Määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta

Sijoitusten jakauma on esitetty hallituksen toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä. Sijoitusten herkkyytstarkastelussa kuvataan instrumenttien arvoissa tilinpäätöshetkellä tapahtuviksi arvioitujen muutosten vaikutusta Turvan vakavaraisuustunnuslukuihin. Tilanteessa 31.12.2016 sijoitusten herkkyytstarkastelu oli seuraava:

	Osake M€	Osake %	Korko M€	Korko %	Kiinteistö M€	Kiinteistö %	Pääoma M€	Pääoma %	Vaihto- ehtoiset M€	Vaihto- ehtoiset %	Yhteensä M€	Yhteensä %
Markkina-arvo	20,2	8,1%	138,2	74,9%	36,0	15,3%	3,7	1,7%	1,0	0,1%	199,1	100,0%
Korot +100bps			-3,9	-3,4%							-3,9	-2,6%
Osakkeet -20%	-3,9	-18,6%	-0,2	-0,2%			-0,7	-20,0%			-4,8	-2,0%
Kiinteistöt -10%					-3,6	-10,0%					-3,6	-1,5%

OPERATIIVISTEN RISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Liiketoimintaprosesseihin liittyy erilaisia operatiivisia riskejä. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.

Turvassa operatiivisten riskien hallinnan lähtökohtana on pyrkiä ehkäisemään riskien toteutumista ja minimoimaan riskeistä aiheutuvia vahinkoja. Tämä edellyttää riskien tunnistamista ja arviointia sekä riskien hallintakeinojen riittävyyden jatkuvaa varmistamista.

Yhtiön kaikki toiminnot ovat alttiita operatiivisille riskeille. Riskit liittyvät usein yhtiön sisäisiin prosesseihin tai ulkoistuksiin, osaamiseen, toimintatapoihin tai tietojärjestelmiin. Riskit voivat ilmetä esimerkiksi tehottomuutena tai virheinä, toimintahäiriönä, säännösten vastaisena toimintana, väärinkäytöksinä, taloudellisina menetyksinä tai yhtiön maineen vaarantumisena. Operatiiviset riskit mitoitetaan siten, etteivät ne vaaranna yhtiön toimintaa tai taloudellista vakautta. Operatiivisen riskin riskinottohalukkuus määritellään hallituksen vuosittain käsittelemässä riskienhallintasuunnitelmassa.

Riskienhallintaprosessit

Operatiiviset riskit kartoitetaan määrämuotoisella riskien kartoitusmenettelyllä vuosittain osana vuosisuunnitteluprosessia sekä aina riskitilanteen olennaisesti muuttuessa. Riskit arvioidaan toteutumisen todennäköisyyden ja vaikutusten suhteen. Arvioinnin perusteella riskit priorisoituvat välittömiä toimenpiteitä vaativiksi, aktiivista hallintaa vaativiksi ja riskeiksi, jotka arviointihetkellä ovat vähäisiä, mutta jotka voivat kehittyä merkittäviksi riskeiksi tulevaisuudessa. Välittömiä toimenpiteitä sekä aktiivista hallintaa vaativista riskeistä laaditaan yksilöidyt riskienhallintasuunnitelmat, jotka sisältävät mm. tiedon riskin omistajasta, valvonnasta ja raportoinnista sekä arvion nykyisten riskienhallintatoimenpiteiden riittävydestä.

Kartoituksissa tunnistetut riskienhallinnan toimenpiteet kytketään osaksi eri liiketoimintayksiköiden vuosisuunnitelmia. Hyvä käytäntö on heti riskienhallintatoimenpiteiden määrittelyn jälkeen määrittellä niille sopiva seuranta-aikataulu (=käsittelyaikataulu osana liiketoiminnan kokouskäytäntöä).

Keskeisiä keinoja hallita operatiivisia riskejä ovat prosessien laadun jatkuva kehittäminen ja toiminnan säännöllinen arviointi. Muita operatiivisten riskien hallintatoimenpiteitä ovat mm. vastuualuekohtainen tavoiteasetanta ja tavoitteiden toteutumisen seuranta ja mittaaminen, työjärjestyksien ja toimenkuvien määrittely, tehtävien, päätösvallan ja vastuun jakaminen, tehtäväkokonaisuuksien eriyttäminen sekä ohjeistus, koulutus ja laadunseuranta. Henkilöstön osaamisen kehittymistä sekä työskentelyilmapiirin tasoa mitataan säännöllisillä tutkimuksilla.

Operatiivisten riskien hallintaa toteutetaan myös jatkuvuus- ja valmiussuunnittelulla, jossa varaudutaan sekä normaaliolojen häiriöihin että poikkeusoloihin.

Kuvaus olennaisista operatiivisista riskeistä

Operatiivinen toiminta vakuutusyhtiössä perustuu hyvin vahvasti tietojärjestelmiin, joten erityistä huomiota kiinnitetään järjestelmä- ja tietoturvariskien hallintaan. Tämä tapahtuu yhteistyössä LähiTapiola-ryhmän kanssa. Olennaisimmat operatiiviset riskit liittyvät juuri järjestelmien häiriöttömään toimintaan.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN JA STRATEGISTEN RISKIEN HALLINTA

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyviä riskejä ovat mm. yleisen toimintaympäristön, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen, kilpailun luonteen ja kilpailijoiden, omien strategisten valintojen ja yhtiöryhmänä toimimisen riskit.

Toimintaympäristöön ja strategiseen tahtotilaan liittyvät merkittävät riskit kartoitetaan ja niiden toteutumisen todennäköisyys sekä mahdollisen realisoitumisen merkitys arvioidaan vuosittain strategiaprosessin yhteydessä. Riskienhallintatoiminto toimii tukena käyttäen sähköistä riskienhallintajärjestelmää.

Olennaisimmat toimintaympäristön ja strategian riskit liittyvät strategiaan valintoihin, asiakaskäyttäytymisen muutoksiin sekä kilpailijoiden tuote- ja palveluratkaisuihin.

Tunnistettujen riskien vähentämiseksi ja pienentämiseksi sekä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi johtoryhmä suunnittelee ja toteuttaa riskienhallintatoimenpiteitä, jotka toteutetaan osana organisaatio-osien vuosisuunnitelmia.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET 2016

Vakuutusyhtiön kirjanpitoa ja tilinpäätöstä säätelevät kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölaki, valvojan viranomaisen Finanssivalvonnan ja Sosiaali- ja terveysministeriön antamat ohjeet ja määräykset.

Sijoitusten arvostus

Kiinteistöt esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan. Kiinteistöosakkeet on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Joidenkin kiinteistöosakkeiden kirjanpitoarvoihin sisältyy aikaisemmin tehtyjä arvonkorotuksia.

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai kirjataan sitä alempaan todennäköiseen luovutusarvoon. Osakkeiden ja osuuksien hankintamenon laskennassa käytetään keskihintaperiaatetta.

Rahoitusmarkkinavälineet on kirjattu taseeseen hankintahintaan. Niiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jakotettu juoksuajalle korkotuottojen lisäykseksi tai vähennykseksi ja hankintahinnan lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta tai muista syistä aiheutuneet arvonalennukset on kirjattu tilikaudesta 2011 alkaen. Hankintamenon laskennassa käytetään keskihintaperiaatetta.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset arvostetaan nimellisarvoonsa tai pysyvästi alempaan todennäköiseen arvoonsa.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa tulosvaikutteisesti enintään alkuperäiseen hankintamenuon saakka.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemukseen perustuva raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta, sen sijaan kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahamääräiset sijoitukset, saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Arvopapereiden käyvät arvot ovat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksen mukaisia. Mikäli tilinpäätöspäivän markkinanoteerausta ei ole saatavissa, niin arvopapereiden käyvät arvot ovat viimeimmän osavuositarkastuksen / vahvistuksen mukaisia. Muutoin arvopapereiden käypänä arvona on käytetty hankintahintaa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa, kuten esimerkiksi substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Kiinteistöosakkeiden osalta asuinhuoneistot arvioidaan kauppa-arvomenetelmän ja tuottoarvomenetelmän perusteella. Toimisto- ja liiketilat arvioidaan ensisijaisesti tuottoarvomenetelmän perusteella, jonka lisäksi käyvän arvon määrittelyssä punnitaan arvoa kauppa-arvo- ja kustannusarvomenetelmän perusteella. Käypien arvojen muutoksia seurataan vuosittain tehtävillä arvioinneilla.

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa. Mahdollisen luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon on otettu huomioon.

Suunnitelman mukaiset poistot

Kuluvan omaisuuden hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi. Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Poistosuunnitelman mukaiset poistot on laskettu hankintahinnasta käyttäen seuraavia arvioituja taloudellisia käyttöaikoja:

Kiinteistöt	4 %:n menojäännöspoisto
Rakennusten tekniset laitteet	25 %:n menojäännöspoisto
IT-ohjelmistot	5-10 v
Autot	25 %:n menojäännöspoisto
Kalusto	25 %:n menojäännöspoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5-10 v

Keskeneräisten projektien poistot aloitetaan vasta kun hankinta on käyttöön otettu.

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistosuunnitelmat yhtenäistettiin 1.1.2015 alkaen LähiTapiola-ryhmän kanssa, minkä vuoksi yhtiön käyttämät poistoajat ja –menetelmät muuttuivat. Poistosuunnitelmien yhtenäistämiseksi saatettiin kirjanpidon ja verotuksen menojäännökset saman suuruiseksi 31.12.2015 mennessä, minkä vuoksi taseen kertynyt poistoero purettiin kokonaisuudessaan.

Henkilökunnan eläketurva

Henkilökunnan eläketurva on järjestetty lakisääteisellä TyEL-vakuutuksella. Eläkevakuutusmaksut on kirjattu tuloslaskelmaan.

Vertailukelpoisuus

Osakkeiden ja osuuksien hankintamenon käytetään keskihintaperiaatetta. Tilikaudesta 2011 alkaen rahoitusmarkkinavälineiden korkotason vaihtelusta tai muista syistä aiheutuneet arvonalennukset kirjataan ja hankintamenon laskennassa käytetään keskihintaperiaatetta. Aikaisemmat vuodet eivät ole vertailukelpoisia näiden muutosten osalta.

Henki- ja eläkevakuutuksiin liittyvä kirjauskäytäntö yhdenmukaistettiin LähiTapiola-ryhmän kanssa vuonna 2014. Henki- ja eläkevakuutuksiin liittyvät kulut on kirjattu toimintojaossa muihin kuluihin. Henki- ja eläkevakuutuksiin liittyvät tuotot on kirjattu jo aikaisempina vuosina muihin tuottoihin.

Konsernitilinpäätös

Konserni käsittää emoyhtiön lisäksi neljä kiinteistöosakeyhtiötä ja neljä asunto-osakeyhtiötä.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden yhdistelmänä. Keskinäiset saamiset ja velat sekä tuotot ja kulut on eliminoitu. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva on kohdistettu kiinteistöyhtiöiden omaisuuteen.

Emoyhtiössä tehdyt kiinteistötytäryhtiöosakkeisiin kohdistuvat arvonorotukset on konsernitilinpäätöksessä kohdistettu kiinteistöyhtiöiden omaisuuteen.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin)

Tunnusluku lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat. Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietz:in kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuna sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan tilinpäätöksen tunnusluvut lasketaan noudattaen Sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan voimassa olevia määräyksiä ja ohjeita.

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Vakuutusmaksutulosta on vähennetty jakojärjestelmämaksut. (Vakuutusmaksutulo sisältää ensivakuutuksen ja saadun jälleenvakuutuksen vakuutusmaksutulon, josta on vähennetty luottotappiot.)

Maksetut korvaukset = tilivuoden aikana maksetut korvaussuoritukset riippumatta vahingon sattumisvuodesta + korvaustoiminnasta aiheutuneet liikekulut poistoinen. Maksetuista korvauksista on vähennetty jakojärjestelmäkorkvaukset.

Vakuutusmaksutuotot =

- + vakuutusmaksutulo
- jälleenvakuuttajien osuus
- ± vakuutusmaksuvastuun muutos
- ± jälleenvakuuttajien osuus.

(Vakuutusmaksutuotot lasketaan tuloslaskelmakaavan mukaan. Vakuutusmaksuvastuu on se osa vakuutusmaksutulosta, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan.)

Korvauskulut =

- + maksetut korvaukset
- jälleenvakuuttajien osuus
- ± korvausvastuun muutos
- ± jälleenvakuuttajien osuus.

(Korvauskulut lasketaan tuloslaskelmakaavan mukaan. Korvausvastuu sisältää sekä tunnetuista että tuntemattomista sattuneista vahingoista vielä maksamatta olevat erät ja niiden selvittelystä aiheutuvat kulut.)

Vahinkosuhte prosentteina =

$$\frac{\text{korvauskulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

(Vahinkosuhte prosentteina lasketaan omalla vastuulla olevasta liikkeestä, eli jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, vrt. vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut.)

Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua prosentteina =

$$\frac{\text{korvauskulut ilman perustekorkokulua}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

(Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua prosentteina lasketaan omalla vastuulla olevasta liikkeestä, eli jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, vrt. vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut.)

Liikekulut =

- + vakuutusten hankinnan, hoidon ja hallinnon kulut
- annetun jälleenvakuutuksen palkkiot

(Korvaustoiminnasta aiheutuneet kulut sisältyvät maksettuihin korvauksiin ja sijoitustoiminnasta aiheutuneet kulut sisältyvät sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluihin, korvaustoiminnan kuluihin ja sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvät liikekulujen lisäksi myös poistot.)

Liikekulusuhde prosentteina =

$$\frac{\text{liikekulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

Yhdistetty kulusuhde prosentteina = vahinkosuhte + liikekulusuhde.

Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua prosentteina = vahinkosuhte ilman perustekorkokulua + liikekulusuhde.

Liikevoitto tai -tappio = voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja. (Ks. tulosanalyysi.)

Tulosanalyysi

Vakuutusmaksutuotot	XX
Korvauskulut	XX
Liikekulut	XX
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	XX
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	XX
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset, niiden oikaisut ja arvon muutokset	XX
Muut tuotot ja kulut	XX
Liikevoitto tai -tappio	XX
Tasoitusmäärän muutos	XX
Voitto tai tappio ennen satunnaisia eriä	XX

Satunnaiset tuotot	XX
Satunnaiset kulut	XX
Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	XX
Tilinpäätössiirrot	XX
Tuloverot ja muut välittömät verot	XX
Vähemmistöosuudet	XX
Tilikauden voitto tai tappio	XX.

Liikevaihto =

- + vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot.

Liikevoittoprosentti = (liikevoitto / liikevaihto) × 100.

Kokonaistulos =

- ± liikevoitto tai -tappio
- ± taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvo) =

- ± liikevoitto tai -tappio
 - + korkokulut ja muut rahoituskulut
 - + perustekorkokulu
 - ± arvonkorotusrahastoon/ käyvän arvon rahastoon kirjattu arvonkorotus/peruutus
 - ± sijoitusten arvostuserojen muutos
- x 100
- + taseen loppusumma
 - sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka
 - ± sijoitusten arvostuserot

Perustekorkokululla tarkoitetaan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaikutusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääomamuotoiset eläkkeet ja mahdolliset muut vakuutustekniset erät.

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

HALLITUS JA TILINTARKASTAJAT 1.1.–31.12.2016

HALLITUS

Puheenjohtaja

Eloranta Jarkko, puheenjohtaja, Helsinki

Varapuheenjohtaja

Sundström Jari, toimitusjohtaja, Helsinki

Muut hallituksen jäsenet

Eklund Jari, yhtiöryhmän johtaja, Espoo

Lahermaa Anja, varatuomari, Helsinki

Mattila Jukka, talousjohtaja, Helsinki

Ruuskanen Olli-Pekka, tutkimusjohtaja, Tampere

Venho Heikki, sijoitusjohtaja, Helsinki

TILINTARKASTAJAT

KPMG Oy Ab,

päävastuullinen tilintarkastaja Nummi Timo, KHT

HALLINTONEUVOSTO (Yhtiökokouksesta 23.5.2016 lähtien)

Puheenjohtaja

Malinen Jorma, puheenjohtaja, Espoo

Varapuheenjohtaja

Moisander Erkki, pääjohtaja, Espoo

Jäsenet

Alapartanen Jyrki, varapuheenjohtaja, Järvenpää
Bondas Kenneth, liittosihteeri, Mustasaari
Halla-aho Sanni, aluetoimitsija, Tampere
Heiniluoma Tero, lakimies, Tampere
Hopponen Ulla, talouspäällikkö, Järvenpää
Huutola Matti, hallituksen varapuheenjohtaja, Espoo
Järvinen Pekka, kirvesmies, Lahti
Kautto Juho, työehtosihteeri, Äänekoski
Kohmo Minna, toimitusjohtaja, Espoo
Koikkalainen Mikko, järjestö- ja kunnallissihteeri, Helsinki
Kortehisto Marita, sopimusala-asiamies, Tampere
Kouvonen Keijo, johtaja, Helsinki
Nykänen Heikki, talousjohtaja, Oulu
Paavola Silja, puheenjohtaja, Helsinki
Piirainen Marko, puheenjohtaja, Porvoo
Puura Heli, puheenjohtaja, Helsinki
Pöyhönen Simo, toiminnanjohtaja, Vantaa
Raunela Tommi, pääluottamusmies, Pori
Salmi Pekka, apulaispormestari, Tampere
Soini Pekka, järjestöpäällikkö, Espoo
Sorsa Risto, jäsenhankintapäällikkö, Nurmijärvi
Tarhio Antti, myyntipäällikkö, Ylöjärvi
Tilvis Leila, pääluottamusmies, Tampere
Vierikko Reeta, korvauskäsittelijä, Tampere
Virtanen Jyrki, edunvalvontapäällikkö, Lahti
Wallin Ville, hallintopäällikkö, Helsinki

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitus

Helsingissä 22. päivänä maaliskuuta 2017

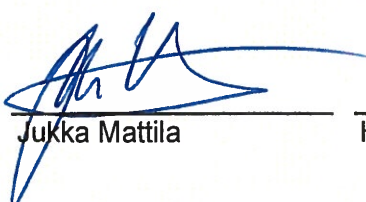

Jarkko Eloranta

Jari Eklund

Jari Sundström

Olli-Pekka Ruuskanen

Anja Lahermaa

Jukka Mattila

Heikki Venho

Minna Metsälä
toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Tampereella 11. päivänä huhtikuuta 2017

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Timo Nummi
KHT